

275

NÉPŰNK

VISSZETÖRÉS ÉS KIADÓHIVATAL: ORADEA Strada Iosif Vulcan No. 4. Telefon: 940.

ZSIDÓ HETILAP Főszerkesztő: Wassermann Sándor Felelős szerkesztő: Leiner Zoltán

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Berföldön: Hírlétszámok és vállalatokak... 180, 95, 60 dinár. 25-15 Pengő, 10-4 Dolár.

Az ünnepre és iskolaszerepra mindenféle gyermekáru, költő, szövőlt- és rövidáru, nyakkendő, bőrkézi, női és férfi fehérneműket méret utáni rendelésre saját és hozott anyagból legújanyosabbban szeretheti be

Lampel-nál
Oradea, Bul. Reg. Ferdinand 4. (Retcherd cipőüzlet mellett)

Halálozás. Súlyos gyász érte a Bandul de Campiei Zelig családot a 25 éves László fiuk tragikus hírelenséggel történt elhunytával. Allig pár napi betegség után általános mérgezés következett be, amelyen már nem tudott az orvostudomány segíteni. Az elhunyt Zelig László tregédiája nemcsak szülői családját rendeltette meg, hanem az egész környéket, hol csak ismerték nemes jellemét. Minden szöglet megmozdult helységében, mint sékel, Keren-Kajemeth, K. Hajeszd, Zsidó Kórház akció, stb. az ő nevéhez fűződik. A gyászszertartáson százak és százak vettek könnyes búcsút az elhunytól és osztatlan részvételt tanuszkodott arról, hogy milyen szeretettel és megbeszélés övezte életében az ifjú Zelig Lászlót. Halálát mélyen gyászolták menyasszonya, valamint a bándi, claji Zelig, Erezmann, az oradeai Schwartz és Síraser, és az aradi Hilevitz családok.

Ki volt Dr. Lewi Billig, a megölt egyetemi tanár. Jeruzsálem. Megírjuk, hogy Dr. Lewi Billig egyetemi docent egy arab golyója orvul leterítette. A „Times” augusztus 25-iki számában cikket közöl, a tragikus elhunyt zsidó tudósról. Megírja, hogy Cambridge-ben tanult és még sok barátja él ott, akiket a tudás halála mélységesen megrendített. Billig az ideális tudós mintaképe volt. Boldog volt, hogy tanulhatott és taníthatott és boldog volt, hogy barátai között élhetett Palesztinában. Az arab tudományai foglalkozott és összekötő kapocs akart lenni, a tudás és felvilágosítás útján, a két nemzet között. Ugy vélte, hogy a kultúra eszközeivel lehet közelebb hozni a két népet, amelynek elvégre közös eredele volt. Billigben ideális vezetői talált a jeruzsálemi arab kutató osztály. Igazi angol eredele tudós volt, aki a halál, hogy vallásos zsidó, igen jósrés, derék ember volt. 39 éves korában érte utolsó halál. Eppen irászatlanál állt és egy arabokról szóló nagy tudományos munkán dolgozott, amikor az ablakhoz lopozott egy bandita és orvul hátulról agyonlőtte.

Alt Berun zsidómentes. Breslau-ból jelentik: A rybniki kertekben levő Alt Berun községből elköltözött az utolsó zsidó család is. A nemzeti szociálista éra előtt hetven zsidó család lakott itt.

Harc a londoni zsidóság vasárnapjair. Az utóbbi időben folyton napirenden van valamivel kapcsolatban, a zsidó kérdés, az angol napilapokban. Hol a palesztinai események, hol a napirenden levő vasárnapi munkaszüneti törvényt igazolja a kedélyeket. Nemrégiben például nagy harc volt a szőlőparosok körében, a vasárnapi munkaszünettel kapcsolatban. Az ezzel kapcsolatos vitákban a szőlőparosok előre kijelentették, hogy nem adhatók több jog a zsidó pékeknek, mint amennyi nekik van. A zsidó pékek kijelentették, hogy csak azok a pékek sülték eddig vasárnapra, akik szombatban pihentek. Ez azonban most szemel szurt az angol pékeknek, úgy hogy valószínűleg beszéltek a zsidó pékek eddigi kedvezményét.

Az erdélyi zsidóság legkedveltebb találkozóhelye Bucurestiben **KATZ** orther. restaurant București, str. Carol 32. I. emelet

Zsidó humor

KÜLÖNBBSÉG . . .

Egy palesztinai lap írja: Egy nemrég Lengyelországból bevándorolt zsidó látja, hogy Tel-Aviv és Jaffa határan valami nagy futás van. Mikor halja, hogy zsidót bántanak, szomorúan mondja:

— Hát itt, Erec Jiszróelban is futnak a zsidók, akárcsak Lengyelországban?

Amire az egyik fiatalember megmagyarázza neki:

— Csakhogy nagy különbség van ám a futás irányában. Lengyelországban futnak a zsidóüldözés színhelye felől, itt meg futnak a zsidóüldözés színhelye felé . . .

A SÍRKÓ

Párizsba ér egy vándor snorer. Egyik hit-sorsos megmutogatja neki a város nevezetességét s elviszi a zsidó temetőbe is. A temető legsejebb helyén fekszik Rothschild sírja: Fej-től egy gyönyörű, hatalmas sírkő . . . A snorer sóhajt, figyelmesen nézi a művészi alkotást, aztán párizsi barátjához fordul:

— Stehst du, Jankel, das helstst geblit!

EZ IS OK ? . . .

A vilnai község vezetője, R. Sabatal Kajhén, a híres „Such”, nagyon szerette volna kápolnának megválasztani egyik főnkremet-hívét, a „Beér Hagajló” szerzőjét, R. Mojsét, aki nagy nyomorral küzdött. A hitközség eltervezte: „Hiszen nincs hangja!” Mire a a Sulchen Aruch kondikálóra csodálkozva felelt:

— Hát ez hej? Bűncsélnek szerint az elő-Imádkozó legyen imákban fártas, tanult ember, istenfélő, sokgyermekes, gondokkal sújtott, kedvelt a községben és kellemes hangú. Hát R. Mojsében megvan minden előírt tulajdonság: sok a gyermeke, sok a gondja, tudós, közkedvelt, istenfélő, csak éppen hangja nincs. És mert egy tulajdonság hiányzik, mellőzzük őt? Hol találunk kápolnát, akikben megvan valamennyi felsorolt tulajdonság? . . .

NEM NAGY SZERENCSE . . .

A kerületi kapitány maga elé állta egyszer a világhíres Scholem Rokeach rabbit.

— Tudja szí, hogy én vagyok a második Hámán?! — mondja szigorúan összerángott homlokkal.

A rabbi nyugodtan felelt:

— No, az elsőnek sem volt valami nagy szerencséje.

MA AZONBAN . . .

A berdicsévi rabbi, Lévi Jichak minden este melőtt nyúvára tért volna, törvényt tartott lelkismeretével, számba vette minden aznap elkövetett cselekedetét, megbánta hibáit és így szólt: „Lévi Jichak többé nem tesz meg!” Azután megint így beszélt magához: „Lévi Jichak, ez már legnap is mondhat!” Majd harmadszor is megszólalt: „Tegnap Lévi Jichak nem szólt igazat, ma azonban az igazat mondja” . . .

MI JOBB ?

A chaszidok megharagudtak Chajim Azerbachra, a lunschitzi rabbitra, mert egyszer térségében egy szép asszonnyal társalgott. Mikor a rabbi látta, hogy célzatosan terjesztik a hírt, bosszankodva mondta:

— Jobb ha ez ember egy asszonnyal beszél és Istenre gondol, mintha Istenrel beszél és emellett az asszonyokra gondol.

A TIZEDIK

Rabbi Áron, a nagy „Rav” fia, péntek este a frigyáda előtt imádkozott. Az isten tisztelet után hazament chaszidusaival, meg-szentelte a szombatot és így szólt hozzájuk:

— Mikor a szombat beköszöntött, Balsem lov leszállt a magasságból és így beszélt hozzájuk: „Gonosz végzet fenyegeti Izráel Itait” de én kibéleltem, hogy Iiz caddik halála fordítsa el felőlük a gonosz végzetet. Kilencen már elköltöztek közülük: akarsz e a tizedik lenni?” Azt mondtam akérok.

Az utolsó szónál rabbi Áron hátrahanyat-lott, lehunyta szemét és lelke az örökkévalóságba szenderült . . .

A lengyel felsőbb iskolák hallgatóinak száma csökken.

Varsó. Az új iskolaev kezdéssel megállapították, hogy a zsidó felsőbb iskolák hallgatók száma, az előző évhez viszonyítva erősen csökken. Sok hallgató, akik nem is végeztek el teljesen az iskolát, végelbocsátó bizonyítványt kértek. Az érettséghez kerülő hallgatók száma évről-évre csökken. Ennek az az oka, hogy az intellektuális pályákon folyton csökken a boldogulási lehetőség. A német nyelven oktató iskolák és azok tanítói is nyomorba kerültek, mivel látják, hogy a jövőben ennek a nyelvnek nem lesznek olyan lehetőségei mint a multhan voltak. Ezzel szemben a francia és angol nyelv-iskolák tulzsuflottak. Erős az érdeklődés a zsidó szakiskolák iránt a városi hitközség ipariskolája tulzsuflott. A szakkurzusok általában igen frekvenciáltak és igen sok főtólát hallgató rő álltát a praktikus munkára és kapcsolatonokban és vörökiskolákban akariják jövő boldogulásuk úját megtalálni.

— Elkerülhetjük-e a szenvedést? Igen. Például a reumatikus fájdalmakat, amelyek az esős időny-től kezdve egyre súlyosabban marangolják szerve-zetünket. Elégendő, ha minden este bevesz egy pohár vízben egy kávékannányi URODONAL-T, amely meg-szabítja a szenvedést és felújítja szervezetét. Itt van mindjárt az esős időszak, ne szenvedjen ha nem muszáj.

— »Adefa«. Boldiban megjelenő „An-griff” írja: A ruházati ipar gyérsálat tisztaban voltak azzal, hogy ebben az iparágban a zsidóság tulzulyan van. Érett elhatározták, hogy megalkalmazzák a német-árja ruhagyárosok munkaközösségét, amelyhez rögzítve le is csatlá-koztak 400 gyáros. Ezek elhatározták, hogy a vevők informálására, minden gyárukból kike-rült árua egy jelet tesznek, amely az „Adefa” lesz és ezzel fogják figyelmeztetni a fogyasztókat is, hogy csak árja cégekől vásároljanak. Minden német polgártárs kötelessége meg-vizsgálni, hogy ruhája ezektől a gyárosoktól ered-e.

— A Keren Hajeszdok kolóniái a zavargások dacára teljesítik anyagi kötelezettségeiket. — Tel Joseph KH-kolónia 1. év augusztus 20-án fizette ki a szeptember végén esedékes adósságot a KH főirodá-jának, a számszerint 527 fontot. Ebből az alkalomból dr. Artur Ruppin a következő levelet írt: Tel Joseph-hez: — „Nagy megelégedéssel olvastam, hogy adósságotok első részletét a KH-nál már befizették. Örömmel üdvözöllek benneteket abból az alkalomból, hogy első vagytok azon kolóniák között, melyek a KH-val szembeni kötelességüknek eleget tesznek. Mindig erősen biztam abban, hogy kolónistáink min-den körülmények között teljesíteni fogják a nemzeti intézményekkel szemben elváltat kötelességeiket és boldog vagyok, hogy bizalmam jogos volt”. — Nehalut Mosav, melyet a KH 1921 augusztus 26-án létesített (sajnos a mostani helyzet miatt nem ünnepelhet meg 15 éves fennállásának jubileumát) a közeli napokban fogja kifizetni első részletét a KH-nál, mely szintén csak szeptember végén lenne esedékes. Eln Chard Dagano ugyancsak most fogják teljesíteni esedékes fizetéseiket.

A zsidó nagyiparosok távirata Baldwin-hoz. A nagyiparosok palesztinai szövetsége, azaz kapcsolatban, hogy a bevándorlási felüggesztést szándékoznak, a ki-rályi bizottság látogatásának ideje alatt, táviratot meszelt Baldwin miniszterelnökéhez. A táviratban felhívják a miniszterelnök figyel-mét azokra a veszedelmekre, amelyek a bevándorlás felüggesztésével járnak. Az ország gazdasági beállítottsága a folytonos bevándorláson alapszik és az ország pénzügyi és kincstári helyzete és jóléte is ettől függ. Fel-hívják a miniszterelnök figyelmét arra a körülményre is, hogy ez az esetleges intézkedés, az angol tőkeinvestícióknak, amelyek az országban vannak, nagyon ártóanának. A bevándorlás szigorítása ellig volna alkalmas arra is, hogy a békét biztosítsa az országban. A távirat azzal fejeződik be, hogy kéri a pre-miert, hogy a bevándorlást az ország felvevő-képességéhez viszonyítsák és a zsidókkal való jóviszonyt annál is inkább épöljék, mert ők mindenkor az angolok legűbb barátai.

— Ne igényeljenek certifikátot az új sdule-ben a zsidók. London. A „Times” szeptember 10-iki számában W. H. Stoker aki az 1929-ben kiküldött biz-zottságban az arabok védője volt, cikket írt, amelyben arra kéri a Shaw komiszió volt tagja a zsidó ve-zetőket, hogy a Jewish Agency a most közzétűző töl-zeteket, hogy a Jewish Agency, hogy hiva az arabokkal való békés megegyezésnek. Lord Lamington ezzel kap-colatban szintén cikket ír a „Times”-ban, amelyben arra kéri az arabokat, hogy békés eszközökkel keressék a zsidókkal való megegyezés lehetőségét.

A sátor — az örök zsidó tragédia szimbóluma

Két történelmi esemény kopcsán írja elő nekünk a Tóra a sátrak ünnepeit. Az egyik: mivel a pusztában való vándorlás idején sátrakban laktak őseink és csodálatos módon óta meg őket, a pusztá ezernyi veszedelmétől. A másik: mivel a Szentföldön a termés betakarítása után, a zsidók sátrakban kellett ünnepeljen a betakarítás ünnepét, hogy ezzel is bizonyítsák az Örökkévaló iránti hálójukat. Mindkét motívum ma is hatással van reánk és lesz is, az idők végtelenségig.

A pusztában való vándorlás nem maradt egyedülálló élmény a zsidó nép életé-ben. Az aránylag rövid ideig tartó állami önálló élet után, újra kezde vette a zsidóság a vándorbotat, és tovább vándorol népek és országok között, a pusztánál nagyobb és több veszedelmel rejtgető borzalmak között. Néha azt hisszük, ideig-óráig, hogy a népek körében nyugalomra találnak, de ez csupán csak látszat, amely csalóka és hamar részemlélni a keserű valóságra. Ugy hisszük, hogyha szigoruan összekapcsoljuk életünket a környező népekkel, úgy ezzel jobban biztosítjuk jövőnket. Hiu ábránd! Keserű felbredés következik és mi hálát-lanságról beszélünk. Pedig csak a sors kér-lehetetlensége igazo ódik. Mert mi zsidók, egyedül és kizárólag csak a sátorban talál-hatunk nyugalmat, csak az Örökkévaló sá-trában! A sziklaszárdnak hűt, emberek jó-indulatára és megértésére épített betonbiz-tosnak vélt lakhelyünk bizonytalanságra né-ről-napra jobban bizonyítódik, s rendszert azokat temeli legelőször falat alá, akik legjobban bíznak benne. A kétezeréves pusztá „vándorlás”, azaz galutti életünk ezernyi nyomorúságot az igazolja, hogy legszárdabb otthonunk: — a sátor. Az a sátor, amely biztonságot nyújtott akkor, amikor csak az égi Gondolésés örökkévaló sá-lította, az egyiptomi kionulás után, míg a Szentföldre nem értek őseink!

Igen, a Szentföldre. Arra a megszentelt földre, amelyre ma is milliók vágya száll és amely egyedül hely volt még a világon, ahol a zsidóság a történelem folyamán, nyugalomban él. És most ott is „sátor” lett életünk? A bizonytalanság értele nem szűnik meg a palesztinai határoknál sem, de ez mégsem jelenl azt, hogy egy újabb golusz lesz ott is, ahol nem tudunk és nem szabad nekünk maradnót építeni. Tésedés! Ott lehet, ott kell nekünk úgy építeni, hogy az üvöndő népi életünk biztos fundamentuma legyen. Ha tudunk diózni a galutti élet sátralét a központon kezdve, végig a spanyol inkvizícióra, a lengyel és orosz „pogromok” át, mind a mai zsidóüldözéséig millió és millió zsidó emberéletet, akkor nem szabad kétségbeesnünk akkor sem, ha a palesztinai építés is megköteti a magá em-berlőzetait. Nem lehet és nem szabad könnyen vegyük a szentföldi megpróbáltatásokat, de a sátor szimbóluma momentó kell

legyen arra, hogy legfontosabb, ha hűek maradunk a sátorhoz, azaz az Isteni sátorhoz.

Az óvatos angolok . . .

A főkörmányzó és Dill generális újabb tárgyalásokat kezdenek Ammanban, ahová repülőgéppel utaztak

Az angol kabinet tárgyal Palesztináról. — Ormsby Gore érdekes nyilatkozata. — A sztájk tovább folyik

Jeruzsálem. A főkörmányzó Sir Artur Wauchope és Dill tábornok repülőgépen Ammanba utaztak és ott Abdullah emírnél étkeztek.

Londoni jelentések szerint, dacára annak, hogy jelenleg minden katonai erő rendelkezésre áll az angoloknak, hogy letörjék a palesztinai terror, mégsem akarnak elmulasztani semmiféle békés megegyezést lehetőséget. Ezel egyidejűleg az arab sztrájkbizottság egyik tagja Kairóba repült, hogy ott felvegye az értnkeztést Ibn Saud meghívójával is.

Az angol kormány legutóbbi miniszter-tanácsán újabb részletesen megtárgyallák a palesztinai helyzetet, amelyen részvett Sir

hoz, amely a tradíciót jelenti számunkra, mert ez szilárdabb bázist jelent, mint a galutti kőparoták és mint a népekkel való barátkozás ideiglenessége.

A sátrak ünnepein gondoljunk a sátorra, mert ez a mi örök várnak a maga bizony-talanságában és sással fedett széllel bélelt valóságában. A sátor — zsidó létünk örök tragikumokkal teli szimbóluma!

John Maffei is, a gyarmatiügyi miniszterium állandó államtitkára. A kabinet elhatározta, hogy egyelőre nem lépik felébe Palesztina területén a hadállapotot.

Ormsby Gore gyarmatiügyi miniszter csütörtökön Staffordban beszédet tartott amelyben kiált a palesztinai helyzetre is. Az angol politika nem változik meg akkor sem, ha angol katonákra lövöldöznek és akkor sem, ha erőszakos cselekedetek akariják befolyásolni elhatározásában. Az angol kormány a béke érdekében dolgozik — mondotta Ormsby Gore — és nem hagyja magát sem megfélevesíteni, sem elteríteni ebbeli elhatározásaitól.

2000 palesztinai kivándorló indult szeptemberben Constanzából

Constanța. A „Polonia” hajón szeptem-ber 24-én 900 kivándorló indult Palesztinába. Nagyrészt munkáscseledekkel rendelkezik és Lengyelországból, valamint Romániából szá-

maznak. Vannak közöttük idős engedélyvel rendelkezők is. Két héttel ezelőtt a „Polonia” ugyancsak Constanzából 1080 álljázó vilt le-délzetlen Palesztinába.

Súlyos ítélet a londoni fasiszta perben

Hat hónapi börtönrre ítélték a „The Fascist” kiadóját vallásgyalázás címén

London. A Central Criminal Court szeptem-ber 18-án kezdte tárgyalni Lord Greavas elnökletével azt a pert, amelyet az „Imperial Fascist League” kiadója, Arnold Spencer Leese ellen és annak nyomdásza Walter Whitehead ellen indítottak meg, amiért zsidó-ellenes cikkeket közölt, többek között egyikben a vérvád valóságát állította.

Leese, aki 57 éves, nyugalmazott állat-orvosnak mondotta magát, azzal vádolta a vad-irat, hogy „Ófelsége zsidó és nazisida t-rossága közötti ellentétet akarta kiélezni és hazug híreket közöli a zsidósdgról, Sir Donald Someruel ügyész hosszabb

vádbeszédben taglalta az elkövetett bűncselekményt és élesen kiltelt az ellen, hogy a „The Fascist” a zsidók sterilizációját, meg-délését és az ember társadalomtól való elkülönítését követelte. A vádlottak ártatlansá-gukat hangsúlyozták. Az elnök megjegyezte íté-lethozatal előtt, hogy az esküdtek ne befolyá-lyassák magukat világnézetüktől, mert III bűncselekményről van szó. Ez az első per Angliában, amelyet vallásgyalázás címén in-dítottak.

Az elhangzott ítélet Arnold Spencer Leese-t hat hónapra ítélte, a nyomdászt pedig nagyobb fönbüntetésre.

Ünnepl számunk 12 oldal

A világ legnagyobb zsidó városának, Tel-Avivnak megalapítója,

MEIR DIZENGOFF MEGHALT

A Roshasonoh és Jomkppur közötti bűnbáni napokon nagy veszteség érte a világ zsidóságát. Hirtelen elhunyt a palesztinai zsidóság egyik nagy vezére, Tel-Aviv városának alapítója és főpolgármestere 75 esztendőskorában.

A legutóbbi harminc esztendő palesztinai történelméhez úgy hozzánőtt Meir Dizengoff, hogy az őrk lélebe való átvázása, a szónak legigazibb értelmében pótolhatatlan veszteséget jelent a Jisuv számára. 75 esztendő volt Dizengoff, de ha csak arra a két legutóbbi nyílt levélre gondolunk, amelyet Wauchope kormányzóhoz intézett, amelyben egy idős embertől ritka élehangsággal vádolta az angol kormányzat hibáit, a legutóbbi, alig néhány nappal halála előtt Dill, új katonai főparancsnokhoz intézett levelére hivatkozunk, akkor láthatjuk, hogy a zsidó élet új, upontjában álló, páratlanul agilis, nagy fértus vesztelt el Palesztinára és vele együtt az egész világ zsidósága.

Élelfolyása, karrierje egy kissé hasonló azoknak a tetterős embereknek életútjához, akik a múlt század második felében Amerikában kaplák talajt maguk alá és hatalmas lendülettel világvárosok alapjait vetették meg. Az ősi magvetőkhöz hasonlítot, akik energiatlan párosult ideálizmussal törték meg a földet, hogy abból milliók számára áldás fakadjon.

1906-ban épült az első házikó Tel-Aviv helyén, a Dizengoff kezdeményezésére, és ma már egy 150.000 lakosu, az ő akaratát jelentő kikötővel együtt, zsidó világváros él, virul és lélegzik a tenger partján, legbiztosabb zálogként a palesztinai viruló jövőnek. Hatvan milliárd lelnek megfelelő összeget investált a zsidóság harminc év alatt Tel-Aviv-ba és emberek lízeznek jelenlétét az „oré miklot”-ot, azt a helyet, ahol nyugodtan hajthatja álomra fejét, mégha ideig-óráig tartanak is a nyugtalanságok.

Dizengoff életét, működését, jelentőségét nem lehet rövid néhány sorban vázolni, az kétségtelen, hogy neve — és nála ez nem sablon — örök időktől élni fog a zsidó elővédő nemzedékek emlékeztetőiben.

Dizengoff nevét egy fejtűdés és egykor — talán nem is sokára — világváros fogja hirdetni örök időktől alkotását és tetterejének dicső nyomait.

Életrajza.

Meir Dizengoff 1861-ben született Akimowcl (Beszarabán) községben. Tanulmányait Odesszában folytatta, de „államiellenes” cselekedetei miatt — valóságban az orosz felekelelések pogromja ellen küzdött — kiűldötték az oroszországi. 1882-ben csatlakozott a „Chovóvé Cion” mozgalomhoz, 1891-ben Párisban köztitelt az ottani „Chovóvé Cion”, különösen Michael Erlanger és Zadok grand-rabbi és az orosz egyesületek között. A politikai cionizmushoz azonnal csatlakozott, amikor Herzl fellépett. 1905-ben, második Palesztinai utja alkalmából földet vásárolt a „Geula” és az „Achuazal Bajit” számára és 1906-ban letette Tel-Aviv alapkövét. A világháború alatt nagy eréllyel lépett fel Dsmal Pasa, török kormányzó ama tendenciája ellen, amely a fiatal és szenge Jisuv elpusztítását tűzte ki célul. Ezért el is kellett hagynia Palesztinát. Az angol megszállás után Tel-Aviv polgármestere lett, amely állást haláláig betöltötte. De Dizengoff nem csak városalapító volt, hanem városunk örök szerelmese és fejlődésének propagálója. A háború után Amerikába ment, hogy ott egy városfejlesztési kölcsönt szerezzen, amit meg is kapott és ez a kölcsön adta meg a döntő lökést a város nagyfajlódásának. Városfejlesztési szakértőket is hozatott, akik terveiket megvalósították egy nyugati típusú város alapjait. A szociális ellátást is megszervezte és a művészetnek is lelkes istápo-

lója volt. Házának nagyrészt zsidó muzeum részére engedte át. A kikötő építését is megérte s bár nagyon beteg volt már, odavittette magát, hogy megtekintse az első megindulást. A „Jisuv lelkismeretének” is nevezték, mert amikor bármilyen igazságtalan megnyilvánulást észlelt, azonnal akcióba lépett.

Halála

Szeptember 23-án 4 órakor hunyta le örök álmra szeméit a nagy zsidó férfi. Egy hirtelen fellépő súlyos tüdőgyulladás okozta nagy megdöbbentést keltő halálát. Két napig eszméletlen volt és a palesztinai orvosprofesszorok, minden erőfeszítése hiábaváló volt. Sir Artur Wauchope személyesen látogatta meg a nagybeteg polgármestert, de akkor már olyan súlyos volt állapota, hogy nem mehetett a betegszobába. Valamennyi zsidóságában imádkoztak életéért, de a tragikus véget nem tudta semmi sem feltartóztatni. Temetése a közönség tízezrei részvételével men végbe, Tel-Aviv, amely mostanában megszokta a gyászt, különös kegyelettel temette első alapítóját, polgármesterét és legelkesebb barátját és világhírűségének megteremtőjét.

Báró Hatvany Péter zsidó lett

A magyarországi híres Hatvany-család nagyrésze már régen kikeresztelekedett. Pedig amikor még Deuschok voltak és Hatvanban laktak, elég jó zsidók voltak. De a híres hatvani cukorgyár beáranyozta életüket és magyar bárókká tette őket. És mit tesz ilyenkor egy gazdag magyarországi zsidó? Kikeresztelekedik. Az Irónó, a Lily bárónő épen úgy, mint az irodalom nagy mecénása, a Lajos báró, aki azt írta a Huszadik Század folyóiratának, hogy „aki bába megy, frakkot öl”. Ez volt neki a frakk, — a kikeresztelekedés. Igaz viszont, hogy Bertalan báró lelkes híve lett a zsidó reneszanszmozgalomnak.

Most egy tragikus halálesettel kapcsolatban újabb felvilágított a cukorbáró család zsidósága. 34 éves korában átfurdozott vakbéllel hirtelen meghalt báró Hatvany Péter. És halála előtt nem bírták a család újabb „tradícióját” felbreszteni benne, az ő zsidó feleszmélt és elhívta magához a pesti főrabbit, akikől nem kért egyebet, minthogy vegyék fel újra a zsidó közösségbe, mert mint zsidó akar meghalni. Nagyon szomorú, nagyon megható emberi tragikum, hogy a fiatal báró, érezvén élle gyors alkonyát, visszakiánkozott őseihez — a Deuschokhoz. És holdog mosollyal ajkain, lehelle ki lelkét. Megható történelmet, amelyet a pesti lapok „szinesen” tárlaltek a közönség elé. Rá is fér egy kis ilyen morál arra a pesti zsidóságra, amelyben sohasem volt oly nagy a kikeresztelekedési vágy, mint napjainkban. És engedessék meg nekünk, ha ezzel kapcsolatban emlékeztünk egy régi magánútra arra az elég nyersen hangzó mondatára, amelyet az ősi nagyünnep előtt szokott volt mondani. ... Leben wie e gal, starb wie e lid — e make ...

Eljünk és haljunk zsidóként. Erre szegény Péter báró csak néhány perccel halála előtt eszmélt rá, pedig erre minden megü-mű, már akkor ráeszmélhet, mielőtt elmegy a keresztelek medencéhez.

Dr. Nahum Goldman hívatára Titulescuhoz. G. n. f. A Jewish Agency és a Zsidó Világkongresszus executívájának nevében Dr. Nahum Goldman hívatat küldött a beteg Titulescunak, amelyben fentnevezett testületek nevében mielőbb gyógyulást kíván a nagy román politikusnak.

Ujra letartóztatták Emil Bernhard Cohn berlini rabbit

Berlin. Az ismert berlini rabbit, Emil Bernhard Cohn-t, (íról nében Emil Bernhard) szeptember 20-án a Gestapo újra letartóztatta, amint dolgozó szobájában egy munkán dolgozott. Az ismert rabbi elfogadása nagy fellátnést és izgalmat keltett a németországi zsidóság körében. Emil Bernhardot már 1933 decemberében, egy beszéde alkalmából letartóztatta a Gestapo, de akkor szabadlábra helyezték és alig két hónappal ezélelt tartott főtárgyalásán végleg felmentették. A rabbi ismert író is, aki számos nagysikerű drámat írt, így többek között, Uria levele, Boleyn Anna, Mirabeau, Johann Wittenberg ur, Isten vaddszato, „Mona Lisa”, című darabját sok helyütt játszották és egy értékes irodalmi díjat is nyert. Jehuda Halévi „Dívan”-ját is lefordította németre és kiadott egy könyvet, amelynek címe: „Zsidó legendák” volt.

Az országos Izraelita Iroda távirata az új kultuszminiszterhez. Az Ardeal Banai Országos Izraelita Iroda (Nyugati szertartású Zsidó Hitközségek Szövetsége) lamandi Victor új kultuszminiszter kinevezése alkalmából a következő üdvözlő sügönyit küldte:

Méltóságos Victor lamandi, kultuszminiszter urnak. Bucuresti. Az ardeali és banai nyugati szertartású Zsidó hitközségek Szövetsége a legmélyebb tisztelettel üdvözlé Önt, kultuszminiszternek való kinevezése alkalmából. Kérjük Önt, Miniszter ur, hogy mint a vallásos érdekek legmagasabb képviselője, sziveskedjék az ardeali és banai zsidó hitközségek léti-érdekeit is pártfogás alá venni. Dr. Adorján Armin elnök, Lax Szabator főtitkár.

lamandi V. miniszter alábbi sügönyben válaszolt:

Dr. Adorján Armin urnak, mini az ardeali és banai nyugati szertartású zsidó hitközség Szövetségének elnöke, Oradea. Köszönöm meleg szavalkat, amelyeket kultuszügyek élére való kinevezésem alkalmából hozdán juttattak. Biztosított Önöket teljes jóindulatomról és pártfogásomról. Victor lamandi.

Ha Brasovba jön és jól akar ékezni, úgy okvetlenül keresse fel a Kahán orth. köser vendéglőt, a Strada Regina Maria 9 szám alatt.

Együtt élünk és szenvedünk a zsidókkal! Satura. Rendkívül érdekes eset történt a minap Tarna Mare községben. A Goga-Cuza féle nemzeti keresztény párt közeli gyűlést tartott. A gyűlés megkezdése előtt a körzeti vezető megelépléssel vette észre hogy hallgatói között elég szép számban vannak zsidók is jelen. Aránylag elég barátságosan a terem elhagyására szólította fel őket, mivel a gyűlést csak keresztény románoknak rendezték. Azonban az ott levő zsidók legnagyobbb megeléplésére több román földműves is azonosította magát velük és azzal az indoklással, hogy ők együtt élnek és hínódnak a zsidókkal, elhagyták a termet. A felszólított zsidókkal egyidejűleg annyit román hallgató is eltávolított, hogy nem volt kinek meg tartani a gyűlést és így az el is maradt.

Ha üde és szép akar lenni és meg akarja őrizni arcának fiatalos rugókonyságát, úgy keresse fel

D. Steierné-t, aki külföldi tarulmányutjáról hazatérve, a legmodernebb gépekkel felszerelt áll a hölgyközönség rendelkezésére. Hormon és vitamin pakotások! Teljes rántalanítás! Díjtalan felvilágosítás: Oradea, Piaja Regina Maria 1. Telefon 173.

HETI GLOSSZÁR

A fátum

Most Dizengoff ment el. Hirtelen, hetvenöt éves korában, de tetterkészsége, harciasága, munkaezeje teljében. Követte azt a kised, de a zsidó nép modern történelmében sorsdöntő jelentőségű nagy férfiak csoportját, akik ilhagnak bennünket. Lepunk más helyén méltaljuk Dizengoffot. Emitt csak azt állapítjuk meg újból, hogy a mai élet nem ismer klméleteit az őregekkel szemben sem. Ma nincs „őregség”, amikor egy dus és eredményes élet alkonyán, az amblyuson pihenve lehelle emterengent a multon. Ha valakinek lett volna joga élvezni élete eredményeit, akkor az Meir Dizengoff. De a sors úgy akarta, hogy élete ragyogó műve körül, mint sakálók álálkódnak a zsidó újfásülést és nagy építési munka ellenségei.

Dizengoffot színién az arabok golyója terelitte le. Nem a valóságban, hanem képletesen. Mert az kétségtelen, ha nem dulan hónapok óta oly keserves harcok a megszentelt földön, akkor Dizengoff ma is élne. Hiszen mindannyiunkat, folyton igal és igénybevesszi idegfeszterünket mindaz, ami Palesztinában történik. Hát mennyire szívére vehette Tel-Avivnak, ennek a ragyogó 150.000 lakossal rendelkező igazi zsidó városnak megteremtője és valódi atyja, ezt a tragédiát, amely ott folyt le közvetlenül szeméi előtt. Nem halt meg boldog nyugodtságban Dizengoff. Élele ragyogó volt, de halála tragikus. Mint a zsidóság legnagyobb mesztérének Mózesnek, aki nem láthatta meg az Igéret földjét. Dizengoff még nagyobb tragédia szemléjé volt. Ő az Igéret földjén látta a szenvedéseket, a bajokat, amikor a zsidó százazerek ott vannak már és a továbbiak jónak akarnak, hogy a szikes ugart újra felszántásuk és élet legyen újra ott, ahol a halál hífnát uralkodnak évszázadok óta.

Mennyi nagy embertünk veszteltük el rövid néhány hónap alatt? Telán nem elég nekünk a sok vereszség, amelyet a zsidó üldözések okoznak szerre a világon, még ezeket a csapásokat is el kell szenvedjünk az égi rendeltetés folytán. Nekünk nagyon rosszkor halt meg Dizengoff. Neki magának, telán épen idelekörán. Ki tudja a sors újfált elbíznai? Fátum reheredik zsidó néptünkre, kegyetlen fátum, amely nem engedi, hogy a csapásokból egy pillanatra is felcsudjon. Arabok gaztellet öltek meg közvetve Dizengoffot is, akiknek drága, nagyszerű, igaz zsidó szíve nem

A RIMANOVI SÁTOR

Írta: PATAI JÓZSEF.

A rimanovi cadiknak sohasem tetszett, hogy Berdicevben olyan nagy fényűzéssel ülnek meg a Sátrak ünnepeit. Hogy olyan sátorban ülnek, amely bizony palotának is beillene. És hogy úgy járnak a hádárifagyűlölcselel, pálmalombbal és mirtuszággal, mintha kivívott diadal jelvényei volnának.

Hol a diadal? — szokta kérdezni — hol a diadal? Hiszen az ítéleteket csak a Hozsannák napján pecsételik meg és ki mer elébe vágni Isten ítéletének?

A „Rimanovi” különben is egészen másképp vélekedett a Sátrak ünnepeiről, mint a „Berdicevi”. A „Berdicevi” általában könnyen vette a nagy ünnepeket. Sohasem láttak ilyenkor könnyezpetet a szemében. Ujjongva járt-kelt fehér ünneplőjében, mint, aki egészen biztos a dolgában. — Istennek meg kell bocsátania — mondotta és ő mindig tudta, hogy mit beszél. — Hát miért mondja az irás, hogy „boldog a nép, amely ér a harsonázáshoz”? A sátor haragsága kényszerít Istent, hogy le szálljon az igazságosság trónusáról és az irgalom trónusára üljön. Először is, amikor a mérlegre kerülnek az ember jócselekedetei és bűnei, a jöttek szeptenférté teszi Isten azokat a jócselekedeteiket is, amelyekkel az ember gondolatban meg akart lenni, de valóban nem

Nincs elég helyünk

a nagytömegű áru elhelyezésére, ezért a legszebb és legfinomabb

szövefeinket

rövid időn belül

el kell adjuk

Most vegyen, mert félárban vásárolhat

KATZ POSZTÓÁRUHÁZ

ORADEA, Str. Avram Jancu

birta tovább. Most már ott nyugszik örök nyugóhelyén és mi nem mondhatunk egyebet, minthogy legyen neki pihenése könnyű és a csillogó mögül léssa teljesen felépült Ciont, amelynek életét szentelte és talán eldöztáta is ...

Shylok

Budapesten egy színház feleveníti a „Vencelt kalimárt”, Shakespeare klasszikus és irodalmi darabát, amelynek ellenszenves zsidó szereplőjéről, Shylokáról, már könyvtárnyi tanulmányt írtak össze, amióta három évszázaddal ezelőt, először előadták.

Most felevenítk, azzal az állásfázó célzattal, hogy zsidóellenesség ma „konjunkturái” jelent és a színház ezt reméli, hogy a közönség érdeklődéssel fogja hallgatni a veleneculmár ellenszenves kiváló deklamációt.

Ezzel kapcsolatban emlékeztünk meg mi is valamiről. Arról, hogy az irodalomtörténelm régen kiderítette, hogy Shyloknek, semmiféle valóságban gyűrekező előzménye nem volt, sőt tovább megyűnk Shakespeare ez a brit költőóriás nem is ismert egyetlen zsidót sem.

lett. És ki nem akart több jót tenni, mint amennyi rosszat valóban tett? S ha akad valaki, akinél mégis túlnyomó a bűn, mit tesz a Végletlen Irgalom? — áldott legyen a neve. Elküldi az égi vádlókat, hogy új bűndatokat beszerzéséhez lássanak és míg a vádló sántán-fik távol vannak, Isten leveszi a serpenyőről a súlyosabb bűnöket és trónusa alá rejti. Midőn aztán a démonok visszatérnek az újabb terhelő adatokkal, hiába keresik a régi bűnöket, amint írva vagygon: „És lésezen azon a napon, kerestetik a bűn és meg nem talál-tatik”.

A „Rimanovi” azonban haiken meglegyezte: — Hiszen írva van: „Ne lopj”? ...

A berdicevi szent cadik valóban diadal-ünnepek tartotta a Sátrak ünnepeit és igyekezett minél nagyobb fényt és pompát kifejteni. Meg kell töltetni a lelkünket örömmel, — mondotta — hogy minél több ujjongással felkészülve menjünk a Tóra ünnepe elé és erre még kevés is hénnap. Míg a „Rimanovi” szertart erre a hét napra vár a „nunka” legnehezebb része. Mert a Hozsannák napját meg mindig függőben van az ítélet, tehát épen ezen a hét napon mulik minden.

Egyszerű ponyvasátor állított össze. A szürke ponyvafalakat bevonta felül fehér terítökkel, a sűrű cserfalombfedélre pedig ráag-patolt néhány fűt szőlőt és egy kis üveg olajt az Olajfák hegyéről. Ez volt a sátor min-

Annál kevésbé ismerhetett, mert hiszen akkoriban egyetlen zsidó sem élt egész Anglia területén. Kétszáz esztendővel ezelőt külték minden zsidót onnan, tehát az angol nép épen úgy nem ismerle a zsidót, ahogy nagy költője. És mégis! Amikor előadták először a darabot, a közönség tombolta ünneppelle és nem szünt meg látogatni az előadásokat.

Felmerül a nagy kérdés. Hát hogyan lehetséges ez, hogy nem is tudják mi fán terem a zsidó, nem találkoznak vele, sem a gazdasági sem a politikai, irodalom és az élet más megnyilvánulásainak egyetlen pontján sem és mégis — gyűlölik a zsidót. Hát kit gyűlölték benne, vagy mit? Hiszen nem is tudhatták, hogy mit jelent ez a szó, hogy zsidó ... Képzeltük el, ha nekünk kellene most a négerekről egy velük ellenszenves darabot végignézni. Amikor nincs és nem él köztünk egyetlen néger sem. Mi zsidók, különösen nem tudnánk lelkesedni valami olyanért, ami távol áll tőlünk. Sempro, sem kontra. De talán mások sem. Hát miért volt lehetséges Shakespeare idején, hogy az angol közönség mégis lázas lelkesedéssel fapolt a font más követelő kíméletlen Shylokak szemben? Ebből csak egy nagyon szomorú következtetés vonhatunk le, hogy nem is kell jelen lenni a zsidónak, hogy gyűlöljék. Mintahogy sokan és sokszor megírták, hogyha a mai Németországban elidőzna a legutolsó zsidó is, a zsidógyűlölet nem szűnne meg, mert gyűlölnék az orosz zsidót, vagy a franciát. Ahogy Angliában is gyűlölték, holott nem is ismerék.

Micsoda furcsa tragikus átok van fejünk felett, micsoda végtetes tragikum, hogy a gyűlölet célpontja letünk, most és évszázadok-kal, vagy talán évezredekkel ezelőt?

den disze. Nem szabad megszegyeníteni a szegényeket, mondotta. Ez a hét nap az egyenlőség ünnepe, Izrael fiainak meg kell mutatniok, hogy nem ismernek különbséget egymás között. Nincs különbség gazdag és szegény között, palota és kunyhó latója között. Mert mindnyájan ingó sátrak lakói vagyunk ...

Alban az esztendőben volt, amidőn a rimanovi cadik több mint két órával nyújtatta meg az Engeszelés bűjnépját. Súlyos vádakat kellett fent megsemmisíteni. Szinte legyőzhetetlen akadályokkal kellett megküzdeni. Amikor a cadik kijött a templomból, egyenesen hozzáfogott még ellen-szomjan a sátor felállításához. Mások csak az egyik rudat szokta ilyenkor este a földbe cölöptölni. Most nem pihent meg, amíg fel nem állította az egész sátrat. És már félt volt, amikor a vacsorához ült.

Hogy ennek nagy-nagy jelentősége van, azt mindenki tudhatta, akinek látó szemé és halló füle volt. Aki pedig kint voltak az udvaron és néztek, amint a cadik a holdvilágnál veri a cölöböket és közben szomorú, síró hangon mormolja a zsolót:

„Elrejt engem sátorba Szuenedékek napján”; akik látták, amint az ősz cadik a létrán áll, sűrű szakálla begobozódik a fedél galyeiba, szeméből pedig könnyeseppen hullanak a száraz cserfalevelekre, — akik látták és hallották, előre sejtették, hogy nagy esemény vár készülöben.

Budapesten előadják a „Velencei Kalmár”, csak azért, hogy „kassza” siker legyen belőle. Mert hálás dolog ma a zsidó zsozról beszélni, pláne egy olyan nagyvárosban ahol 200 000 zsidó él. Még akkor is, ha nincs közöttük egy Shylok sem. Dehát Albionban sem volt annak idején, mégis sikere volt a zsidóellenességnek. Fájdalmas megállapítás ez és reánk mered íjlesztően, félelmesen, a nagy miért?

Miért gyűlölnék bennünket, emint a történelmi példa igazolja, hogy sokszor ok nélkül? Miért mondjuk „sokszor”? Mindég, ok nélkül. Csak azért mert anyánk zsidónak szült erre a világra!...

Amikor a skótokról nem lehet viccet faragni

Néhány nappal ezelőtt Budapesten igen érdekes előadás hangzott el, a skót misztio előadótérképében. Tudnunk kell, hogy a skót misztio főcélja a zsidók megtérítése és a keresztény vallásba való felvételük elősegítése. De ettől a kárhazatos „misztio”-tól eltekintve most például jó szolgálatot tett a pesti skót misztio, illetőleg annak egyik előadója. Dr. Paul, az írországi belföldi református teológiai akadémia igazgatója tartott angol nyelven előadást, amelynek címe: Az egyház, a zsidók és Németország volt.

Az előadás bevezetőjében megállapította, hogy a zsidóság a legrégebb és egyáltalán a legfiatalabb nép, mert az asszírok, babiloniak, egyiptomiak mind leültek a történelmi színpadáról s a zsidóság ott áll ezek sírjánál. Hangzott, hogy a zsidóknak köszönhető az Ótestamentum, mely a kereszténységnek épen olyan szent könyve, mint a zsidóknak s a zsidók adták a prófétákat, a zsoltárokat,

amelyek a nemzetek történelmének kialakulására is erős hatással voltak. Minden zsidó üldözés kereszténylenek, mondotta a skót misztionárius. Tagadhatatlan, hogy antiszemita hullám vonul végig a világon. Azután elmondta, hogy sokáig diákoskodott német földön és fel sem tételezhető róla, hogy elfogult lenne a nagykultúrú német nemzetével szemben. De viszont allg találók szavakat — mondotta — annak a barbari musnek jellemzésére, amellyel Németország bánik a zsidókkal. Németországban, abba a tévedésbe eslek, hogy minden baj forrását kizárólag a zsidóságban keresik. Meggyőződésem, hogy a zsidóság az üldözéské dacára is fennmarad. Összinté részvétellel kísérem a palesztinai zsidóság sorsát s remélni lehet, hogy az angol kormány bölcsesége megfogja találni az egyensúlyt ebben a kérdésben is.

Igy beszélt a skót lelkész. Okosan, józanul és kétszeresen jólesik ezt hallani, most, amikor valóban soha nem képzelt dimenziókat öl a zsidókkal szemben elfogultság és gyűlölet. Bár a misszionáriusnak ezzel a józan és nem hízogó beszéddel is célja volt, mégis meg kell emlékezzünk róla. A közmondásos skót takarékosságra gondolva, el kell ismerjünk, hogy ezuttal nem fukarkodott az elismerő szavakkal a dublini lelkész és ezért „tréfán kívül” elismerés jár neki ezért!...

— Legújabb fűző és melltartó mo deljelm megérkeztek Fuchs Mancsi fűzőszalon Str. Rimanóczy 12.

Beograd, Julius Ehrlich, aki európai és amerikai turnéja alkalmából Belgrádot is meglátogatta, olyan nagy sikerrel szerepelt, hogy a jugoszláv főváros operája a következő szontra, mint állandó karmestert szerződtette.

Az Aguda delegáció Wauchope kormányzónál

Jeruzsálem. Wauchope főkörmányzó fogadta az Agudasz Jiszroél delegációját, amikor is előadták mindazokat az a gondalmakat, amelyek előlított a vallásos zsidóságot, a hivatalos nyelvtanulással kapcsolatban. A hivatalos jelentés amelyet kiadtak a következőképen szövege: A főkörmányzó ur excellenciája kifejezte, hogy örvend annak, hogy beszélgetést folytatott az agudista vezetőkkel. Kifejezte az előadottakból, hogy milyen forró ragaszkodással gondolnak a vallásos zsidók a Szentföldre, amely csak lelkükre vonatkozik és nem akarják uralt az arabokat. Duschinszki főrabbinak sajnálatát fejezte ki afölött, hogy két és fél évvel ezelőtt, amikor idejött, nyugalom volt az országban, míg most nyugtalanság van. Blau rabbinak kifejezte hogy az okozott károk megtérítésével nem foglalkozhatnak, amíg a nyugtalanságok be nem fejeződtek, de újabb kijelenté, hogy Ófelsége kormányát semmissé tudja elítélni attól a politikától, amely arra irányul, hogy a mandátumban vállalt kötelezettségének eleget legyen. Szólt még a borzalmas sáfadi eseményekről is, de kifejezte, hogy egy rendőrség mint a katonaság mindent megtesz, hogy többé elő ne fordulhassanak hasonló borzalmak. Senkisé sem sajnálja jobban, mint ő — mondotta Wauchope főkörmányzó — amiért nyugtalanságok vannak és ha eddig nem is sikerült teljes mértékben helyreállítani a rendet, legyen a zsidóság meggyőződve arról, hogy minden elöreléneke majd annak érdekében, hogy a nyugalmat egész ország lakossága számára felállítsa és minden körülmények között ovkvenlül biztosítsa. Ez nem is történelmi másként, mégha bizonyos okok miatt késik is.

A halott pap, akit felöltöztetnek és lefényképeztetnek, szombati ruhájában

Megrendítő visszaemlékezések rabbi Juda Aszódról, a multszázadbeli magyarországi askenázi zsidóság nagy alakjáról

A rabbi és a tükör. — Nyolc rabbi Ferenc József császári dolgozószobájában. — Rabbi Juda Aszódr megáldja Ausztria császáriját és Magyarország királyát

Lepünk hasábjain egymásután vonultak fel a chasszid rabbi világra nagy alakjai. Irunk több ízben, a belzíról, a wizenitziekéről, kopoczinyról, csortikóvioról, a Tellebaumokióról, a komarnoi chasszid nagyságokról és azok világhírű díszítéiről.

Ezeknek a miszlikus furcsa világban élő zsidó nagyoknak mellő partnereik, azok az askenázi rabbinagyságok, akik színtén hatalmas zsidó tömegek irányítói és a vallási élet, a zsidó tanoknak nagyszerű konzerválói voltak. Ők is nagy vezérek, ők is hatalmas tudásúkról elismert hősök a zsidó hitnek és tradícióknak. Ezért is, meg azért is, mert közel állnak szívünkhöz, mentalitásunkhoz: megemlékezzünk róluk, tetteikről, nagyságukról és soha el nem homályosuló kiválóságukról.

Rabbi Juda Aszódról

Telán legmúltabb megemlékezésre, a régmúlt időkől, *Rabbi Juda Aszódr*. Neve, működése, emléke valóságos fogalom az askenázi zsidóság körében. Még ma is „é” a neve, könyvei, döntvényei, pedig épen hetven esztendőre annak, hogy örök nyugalomra helyezték Dunaszerdahelyen, ebben az ősi, tradíciókhoz hűen ragaszkodó városban. A régi magyarországi zsidóság egyik legnagyobb alakja volt, hírneve vetekszik ma is, a világ legnagyobb tudományterületeinek hírnevével. Hétféltizede annak, hogy meghalt, de azóta alig jelent meg halachikus munka, amely ne hivatkozott volna az ő döntvényeire és ítéleteire, amelyeket vallási ügyekben hozott.

Egyik leszármazottja *Büchler Zsigmond*, albertsai főrabbi megírta a nagy gaon életét és igen érdekes remniszenciákat közöl, de a zsidó közönség körében is közzsájon forog sok érdekes történet róla, vagy vele kapcsolatban és mi hivatást véllünk teljesíteni, amikor ezekből néhányat megelevenítünk ezeken a hasábjokon.

Mi történt 1864-ben a bécsi Burgban?

A modern zsidók, akik annak idején a „neolog” név alatt szakadóban voltak a hagyományhú ortodoxiótól, egy rabbinsemináriumot akartak létesíteni Budapesten. A kormányzat már meggyeríték az ügynek, már anyanyelvről is gondoskodtak, csak Ferenc József császár és király jóváhagyása hiányzott. A vallási féltő nagy ortodox rabbi összegyűltek és elhatározták, hogy minden erejükkel azon fognak munkálkodni, hogy ennek a szeminariumnak létrejöttét megakadályozzák. A gyűlésen elhatározták, hogy kérévnyt szerkesztsenek és eljuttatják a királyhoz. Azután felvetődött a kérdés: ki menjen fel a királyhoz? Mi játsle és egyhangú volt a válasz: *„huda jádte!”* Juda menjen fel, rabbi Juda Aszódr, az akkori nemzedék nagy rabbija.

És megalkult a küldöttség amely Rabbi Juda Aszódon kívül nyolc rabbióól állott: *Schreiber S. V.* rabbi Pozsonyból, *Lbw Jeremiás* Satoraljaihely, *Menachem Eisenstadt* Ungvár, *Jesaja Benét* Nagykálló, *Mayer Perls* Carei, *Deutsch Dávid* Balassagyarmat és *Dr. Hil desheimer* Izrael Kismarton. Ezek nyolcan vállalkoztak arra, hogy megjelenjenek a bécsi Burgban. Természetesen a nyolc tudós bevonulása a Burgba nagy felűlést kértett. Négy tízkéren érkeztek a Burg elé. Az első kocsi-ban ültek rabbi Juda Aszódr és a pozsonyi rabbi. A dunaszerdahelyi rabbi egész uton imádkozott. Könyves sz-mekkel, sírva mormolt egy imát, amelyben az égiet el hitve segítségül, hogy eljárásuk sikerrel járjon és a Mindenható lágyítsa meg az uralkodó szívét.

Mikor a Burgba érkeztek, a tükörterembe vezették őket, hogy ott várják be az uralkodót. Ez a terem mezeztig tele volt drága értékes velencei tükörökkel. Rabbi Juda Aszódr megint a pozsonyi rabbi mellé ült és hirtelen a következő kérdést intézte hozzá:

— *Mondja pozsonyi rabbi, ki az ott szemben? Ki az, aki rédm néz, hiszen olyan, mintha az Isten küldte volna, hogy szálljon értünk sikkra. A pozsonyi rabbi odanézett és látta, hogy ahire Juda Aszódr célozott, az senki más, mint ő maga. Rabbi Juda elpirult, de nem szólt egy szót sem. Csak ebből látható, hogy soha tükörképét nem nézett és nem ismerte saját tükörképét!...*

Hogyan folyt le az audienca?

Ferenc József elé járult a nyolc rabbi. Egyesen fogadták őket és megengedte, hogy elmondják a szokásos brochot, azután megkérdezte, hogy melyik rabbi a legudósabb az országban?

A küldöttség tagjai egyhangúlag rabbi Juda Aszódra mutattak, mire így szólt a király:

— Nos, dunaszerdahelyi főrabbi ur, arra kérem, adja rédm áldását!...

Mire előlépett a rabbi és a következőket mondotta:

— Felségs Uram! Engedje meg, hogy alázatosan megjegyezsem; én a legkisebb vagyok társaim között, mert mindenylek felülmul engem tudásban és jámborságban. De Felséged parancsára azt kívánom, hogy *áldja meg a Mindenható hosszú élettelle!*...

Nyolc rabbi mondotta utána az áment.

Azután átvette a király a petíciót és ki jelentette, hogy a rabbinseminárium felállításához nem járul hozzá.

Amikor a templomban szerencsétlenség történt

Egyszer megtörtént, hogy a község imára gyülekezett össze, de a samesz, (egyházi) nem jelent még meg és az ajtó zárva volt

Majd jött a samesz és kijelentette, hogy nem tudja, hol vannak a kulcsok. Az összegyűltek nagyon jühösek voltak, nagy láрма keletkezett, mikor megérkezett a főrabbi. Amikor elmondották neki mi történt, így szólt:

— Bizonyára az örökkévaló akarat, hogy ebben az időben ill a hidegben fázjunk, de azért várjunk türelemmel!...

Allg mondta ki ezeket a szavakat, a templom teleje hirtelen beomlott. Mindenki látta, hogy nagy szerencsétlenség történt volna. hány ember halt volna meg, ha történetesen a kulcs idejében megvan.

Az óra és a mutatója

Egyszer hosszabb beszédet tartott és az egyik hívő, aki nem nagyon érlette a dolgokat türelmetlenkedett. A beszéd közben több-izben elővette az óráját és mulogatta a mutatókat. Mire a főrabbi megelégette a sok mulatást és gnyagosan így szólt:

— Tudom, hogy ez órája jó, de — a mutatója nem ér semmit!

Egy intranzigens rabbi.

Rabbi Hilél Lichtenstein, aki később kolonei rabbi volt, már fiatal korában ismert volt, legintranzigensabb vallásos felfogásáról. Vallásos felfogásáról. Fiatal korában a dunaszerdahelyi rabbióál akarta megszerzeni a rabbi képeztesítést. Természetesen a vizsga megszerűen sikerült. Azután meghívta a rabbi a fiatalembert ebédre. Leüllette a karosszékre, de az nem akart rállni, hátha sátné a huzat. Amikor mosdani akart, poharat kért, mert nem volt elég hibálan a csupor. Pézsach után nem akart pászálk enni, mert hátha belemeni a moly. A borból nem akart inni, cseresznyét nem akart enni, mert hátha kukacos. Ekkor már a dunaszerdahelyi is elvesztette türelmét és megérdezte:

— Tulejdonképen, hogy hívják?

Mire a fiatal rigorozus tudós azt mondta: — Hát nem felszik tudni, hogy hívnak engem? Hilél!...

— Téved mert én érdemlem a Hilél nevet, ha mindezt elűrtöm házamban!...

Majd gondolt egyet és így folytatta: — Szeretném ha sokan volnának ilyenek Izraelben!...

A nagy caddik halála.

Tragikus módon következett be halála. Este még tanuldot tanult elő, éjszaka pedig levelezését intézte. Hejnalban, fél háromkor kiesett a toll a kezéből és így sítozott:

— *Ad káon tohum sabbosz... ill van a határ!...*

Amikor felesége beestelett hozzá, már csak annyit mondott. Ill van az idő a bucsuzásra! 5626 Sziván 23-án történt!...

Huszonkét rabbi tartott fölűtte beszédet. A dunaszerdahelyi hitközség terjesztett akarta fényképét, kiderült, hogy soha nem fényképezte le magát és rem is meradt utána fénykép. A felesége nem akarta megengedni, hogy fényképeztesse, de a huszonkét temetésre összegyűlt rabbi úgy határozott, hogy megengedik a halott rabbi fényképezését, ha a jóvedelem a legfiatalabb leányának kiházásitól fogja szolgálni. Ekkor fölűltzetűtek a rabbi szombati diszruhájába és így le-fotografálták. Sok zsidó házban örök ezt a képet, amelyen rabbi Juda Aszódr egy fotelen ül, nyitott szemekkel, kezében könyvvel. *De ez egy halott ember képe!...*

A képekből különben 1200 forint folyt be!...

Még egyet: *Ötven kötet kézirat maradt utána, de ebből a hagyatékból eddig egy kötetet adtak ki utóda: 984 döntést zsidó rituális ügyekben!...* Mi lesz a többi kézzirattal?...

Az erdélyi zsidók találkozóhelye! Megnyílt

BERKOVITSNÉ (Oradeáról)

orth. kóser étterme **BUCUREȘTI,** Str. Lipscai 7.

Elsőrangú erdélyi konyha!

ÚJ SZENZÁCIÓ A SCHMOLL PASZTÁNÁL!

A SCHMOLLPASZTA R. T. vegyészének sikerült a világhírű SCHMOLLPASZTÁT még tökéletesebbé tenni. Az új recept folytán a cipők lakkfényessé válnak, az ucca porát nem veszik fel és teljesen vízmentesek lesznek. Ezzel a Schmollpasztával azonban nemcsak a cipőket lehet tisztítani, hanem a női kézitáskák, utibőrdöök, iskolatáskák, irattáskák, bőrruhák, bőrbutorok, bőrbutorok, lészerszámok és politurózot butorok is újja válnak, ha a fekete, barna, sárga, fehér vagy piros, tehát a megfelelő színű SCHMOLLPASZTÁVAL kezelik. A kereskedőknek levő áruk már az új szabadalmazott recept szerint készültek és ugyanannyiba kerülnek, mint eddig. Egy doboz csak 6, 11, 15, 24, 35, 59 lej.

Háziaszonyok! Cipőteket csak SCHMOLLPASZTÁVAL tisztítsátok és kíséreljétek meg már egyszer a kézitáskáikat, bőrbutorokat s.b. is ezzel ápolni. Örömezők lesz benne, sok pénzt spóroltok meg vele és mindig megelégedettek lesztek vele!

A fogyasztókat ismétellen figyelmezteljük arra, hogy mi csak egyetlen cipőkrémet gyártunk és hogy a mi összes dobozainkon a királyi korona alatti a jellegzetes SCHMOLLPASZTA felirat látható. Mindenféle más dobozok, amelyek a mi dobozainkhoz hasonlóan néznek ki, hamisítványok.

Aki közelebbi felvilágosítást kíván, írjon egy levelezőlapot vagy telefonáljon nekünk! **Schmollpaszta R. T. Braşov.**

Szukkosz este, mikor a hívek kijöttek a templomból, kűn az utcán nagy vihar dúlt. Az orkán felkavarta a port és a hervadt leveleket s a templomból jövröknék az arcába csapta. Csak kabátjaikat a szemek elé tartva folytathatták utjukat. A hívek már tanácskozní kezdtek, vajjon ilyen pokoli viharban kell-e egyáltalában használni a sátorot. Némelyek pedig azon aggódtak, hogy a szél rádőnlheti a sátorot az ünnepi gyertyákra és még meggyuladhat minden.

A caddik azonban szótlanul ment hazafelé és egyenesen a Sátor felé tartott.

A szél bekapaszkodott a könnyű sátorba s ide-oda rángatta. A ponyvafalak erősen kifelé domborodtak, majd meg mélyen behorpadtak, odalapulva a csendesen ülő ünneplők háttáha. A fedél cserfalombja zuogott, ide-oda tántorgott és himbálta a reágotott szőlőfürtöket, amelyekről a szőlőszemek egymás után az asztalra hullottak. A sátorban ülő alakok árnyékát a gyertyák lángjainak emelkedésével és esésével Imbolygó miszlikus figurákká rajzolódtak a hullámzó ponyvafalak fehér területén.

A hívek néma aggodalommal néztek egymásra. Főnt az asztalónál állt a caddik a Zohar rejtelseibe merűlve.

Hirtelen felállt és hangosan felolvasta a kaballszlikus meghívást:

— Ég! vendégek, jertek, óh jertek a lakomához.

A hívek halkán utána mondták:

— Ég! vendégek jertek, óh jertek a lakománkhöz.

Kint erősen sivitott a szél, a sátor falai megrendültek. A caddik folytatta:

— Jöjjen be Ábrahám atyánk és utána Izsák, Jákob, Mózes, Áron, Sámuel, József és Dávid!...

Ebben a pillanatban a sátorban hirtelen sötétség támadt. A vihar leszakított egy darabot a cserfalombfedélből és az orkán eloltoitla a gyertyákat!...

Hideg borzongás futott át a hívek testén. Mindenki úgy vélte, hogy látja, emint az ajtón belülnek hófehér ruhában az ég! vendégek és elhelyezkednek főnt a caddik széke körül!...

Néhány pillanatil halalos csönd uralkodott a sátorban. Aztán megszólalt a caddik a sötétségben és hangjának különös miszlikus csendést adott a titokzatos éjhomály.

— Az Örökkévaló Isten megjelent a viharban, Témán szeleinek szárnyain”. Kik szilárd kőházakban rendezik be diszes sátrakat, nem érzik most a viharok Urának közelletét. A Sátorak ünnepe még nagyobb, mint az Engesztelés napja. Ezen a ünnepen Izrael fiai egy szívvel, egy lélekkel mennek a Sechina sátrába!...

A szél újra hatalmasan megrázta a sötét sátor falait. A caddik elhallgatott egy pillanatra, aztán halkán folytatta:

— A Sátorak ünnepen elfönnék az ég!

vendégek. Boldog a szem, amely látja hófehér színtűket!...

A hívek körülnéztek a sötétben. A fedél cserfalombja zuogott, mintha a vihar titkait sut-togná el a Sátor ünneplőinek.

A caddik folytatta:

— És boldog a fül, amely hallja légyan zengő beszédűket.

A hívek némán, mozdulatlanul ültek a sötétben. Mintha figyelni akartak volna, hogy mit mondanak az ég! vendégek a caddiknak az Újév itéleteiről!...

De ekkor hirtelen világosság áradt a sátorba. Égő ünnepi gyertyákat hoztak a szobából.

A hívek csodálkozva és áiszelleműllen néztek egymásra. Az ég! látomás ellűnt. Voltak, akik látták a világosság első megvilánásának pillanatában egy fehér egycastyán látó-zását!... Ábrahám, Izsák vagy Jákob volt-e, vagy talán Dávid király fejedelmi palástban?...

A caddik diadalmasan zendített reá a szol-tárénekre:

„Elrejt engem sátorába Szenvedések napján”.

És másnap reggel a „rimanoviai” is úgy vitték a templomba az eszrogot, a pálmalombot és a mirtuszágat, mintha kivított diadal jelvényet volnának!...

És ezen az ünnepen sehol senki sem kérdezte a Rimanovba hazatérő berdicsvektől, hogy hol a diadal?...

Tudja-e mit jelent I. V. O. ?
ruhafestésben, vegytisztításban a legtükrélelesebbet

ORADEA, Str. Ciorogariu 1.
Str. Ciorogariu 34. Telefon 8-53.
Piața Unirii 2. (Czillér mellett) Telefon 553.

Az erdélyi zsidók találkozóhelye!
Megnyílt **BERKOVITSNÉ** (Oradeáról)
orth. kóser étterme **BUCUREȘTI,** Str. Lipscai 7.
Elsőrangú erdélyi konyha!

Nedves, esős évszakban szedik áldozataikat a járványos betegségek. Használja rendszeresen a kellemesen illatosított

SENLASLO (Szt. László)

fertőtlenítő toalettszappant, megvédi fertőzések ellen. Vigyázzon nehogy utánzatokkal kiszolgáltassák!

Zsidó csodalány tünt fel Lengyelországban, ki belelát az emberek lelkébe és idézi a távoli múltat és jövőjét

Súlyos betegsége óta Jochewed Tomasevsky 19 éves zsidó lány, csodálatos emberföltölti erővel rendelkezik. — Tömegesen zárandokolnak hozzá messiás földről az emberek. — Ha pénzt lát, megszűnik búvós ereje. — Az orvostudomány tanácsátalanul áll a kiütődés jelenség előtt.

— A „Népünk” eredeti riportja. —

„Lwow—Lemberg. A rohanó lüktető élet, a zsidók körében is új emóciókat vált ki. Ma is összegyűlnek az imaházak mélyén azok a kis zsidó csoportok, amelyek rebbentő szent életű, az általa előidézett csodákról regélnék érdekes, misztikus meséket. De az ilyen történetek folyton virulens élete mellett, valami új és még megfoghatatlanabb csodák történetei is bejárják a zsidóklaka utcáit. Így most egy zsidóleány csodálatos képességéről beszélnek, az előkelő zsidó körökben éppen úgy, mint a szegények kopott uccácaikkban. Ki ne emlékeznék az ausztriai konnersreuliban élt Neuman Teréz esetére, aki nek véres stigma jelent meg homlokán és csodálatos szentként zárandokoltak hozzá az emberek tízezrei. Egy ehhez hasonló eset tartja most izgalomban a lengyelországi zsidóságot.

Az úgy annyira érdekessé látszik, hogy lengyelországi utamon elmentem Jaworowba, Kellengyelországnak ebbe a kis városába, hogy személyesen lássam azt, amiről mindenféle suttognak és mint valami földöntúli csodáról emlékeznek. Még Jaworowból is tovább kellett mennem, egy egészen kicsi falucskába Millnbe, ahol született és él Jochewed Tomasevsky nevelő 19 éves zsidó leány, egy ottani szegény pedagógusnak, ötödik és legfiatalabb leánygyermeké.

Látogatás a leánynál.

Elmentem a leány szüleinek házába, ahova ezrével zárandokolnak most zsidók nemzsidók egyaránt. Jochewed sovány, fekelehajú leány, nagy melancolikus szemekkel. Azt mondják régebben másképpen nézett ki. Szép kerek arca volt és teli volt életkezlet. A fiatal zsidó lányok életét élte. Hónappokkal ezelőtt megbetegedett és az orvosok nem tudták megmondani, hogy milyen betegség győri a fiatal szép zsidó lányt. Reménytelennek tartották már az esetet, hiszen naphosszat eszméletlenül fektet, félelmetesen lesoványodott és sohasem lett többé az az életvidám leány, aki volt. Amikor magához tért, hosszú, hosszú ájulásból, Jocheweddal különös dolgok történtek. Jochewed nem volt már a régi.

Megláttam Jochewedet. Ott áll mélységesen bánatos szemekkel körülbírt a betegség jellegzetes karikáival. Szomorúan és magábarokodtan állt és csak hallgatta az embereket, akik körülötte tolonganak.

— Ugy kezdődött, — mondja környezete, — hogy szomszédjában megbetegedett egy ember. Elment oda és az orvosok bámulattal hallgatták, hogy miket mond. Az ottlevő orvosok „lévalbalításnak” nevezték el ezt az állapotot. Így kezdődött. És mi lett a folytatás? Liból és újból bámulatba ejtette környezetét. Olyan titkokat mondott el, amilyet soha senki nem mondhatott el neki. Ekkor kezdett el hirtelen terjedni és ezután volt hetekig beszéd a Lembergben és sok más nagyvárosban is, a csodálatos zsidóleány története.

Egy érdekes eset...

Ott mesélték el Jochewed környezetében, a következő érdekes esetet. Egy varsói kereskedő aki özvegy volt, elment Jochewedhez,

hogy megkérdezze, vajon kit vegyen el feleségül? A transzban levő leány azt kérte tőle, miért jött hozzá, hiszen elhunyt felesége — akiről pontos leírást adott — megírta egy levélben halálát elől, hogy kit vegyen el. A kereskedő rendkívül megdöbben a válaszon, mert ennek a levélnek létezéséről, még kevésbé tartalmáról, senki a világon nem tudott rejte kívül.

Vagy egy másik eset, ami akkor történt, amikor én ott jártam. Egy zsidóember odament hozzá és amikor beszélgetni kezdett vele, már az első szónál azt mondta, hogy egy bizonyos népon — és megmondotta melyiken — igen fontos tárgyala lesz, nehogy megfeledkezzék róla.

Valóban elfeledkezett erről a fontos dátumról, s amikor megnézte a dátumot jött rá arra, hogy a leány igen érekeny vesztéséről mentette meg, mert a przemly bíróságnál a pert megnyerte, viszont ha nem megy el, örökre elvesz számára.

Nem pénzért csinálja...

Rögtön felmerült a kérdés, még azokban is, akik az ilyen dolgokban feltétlenül hisznek, hogy nem e valami tizlet rejlik mögött? Szegény galiciei zsidó család, egy raffinált leány, aki ebből bizonyára lőket kovácsol. Nagy tévedés ez, mert a család éppen olyan szegény mint volt, a leány egyetlen zlotyot sem fogad el látogatástól. Sőt, tovább megy és azt hirdeti, hogy minden emberföltölti képessége csak addig ér valamit, amíg nem kap pénzt érte. Példaképpen beszéltek, hogy egyszer henn volt nála valaki és éppen beszélt neki, amikor félbeszakította hirtelen a beszélgetést és azt mondta: nem tudok tovább beszélni. Kiderült, hogy apjának adott az illető egy bizonyos pénzösszeget és ezt a leány megérezte... ezért nem tudott tovább beszélni.

Jochewed Tomasevsky, a kis falucska „megszállott” feketé szemű és finomlelkű leánya, megérzi valami titkos erő révén, az emberek mulját és talán jövőjét is. Nagy élmény volt, ott lenni közelében és sokmindent mondott nekem is, ami megdöbbenett és amit részben meglátok majd a jövőben.

Ugy hiszem, még sokat fogunk olvasni erről a zsidó csodalányról.

Lieberman Jenő

— Fuchs Ila angol nyelvtanár, az angol nyelv tanítását október 1-én kezdi. Oradea Str. Rimanczy 12.

Sulfamyl puder csak „EGGER” védjeggyel valódi, más gyártmány, mint értéktelen utánzat visszautasítandó.

Biro Bidsan sem megoldása a zsidókérdésnek

Artur W. Just, ismert publicista beutazta Biro Bidsant és most megírta Biro Bidsan lényeges fejlődését, azt a Biro Bidsant, amelyet az első autonóm zsidó köztársaságnak proklamáltak. Többek között a következőket írja:

— Az országának legfőbb hibája, hogy nagyon is távol esik minden civilizációtól, és ezért a városi zsidók számára nincs vonzereje. Sokszor csodálatos számokkal operál a szovjet statisztika, csak hogy valami eredményt mulasson fel. Így például azt közli a statisztika: 1929-ben 1000, 30-ban 1500, 31-ben 3000, 1932-ben 9000, 33-ban 3500 és 34-ben 9000 zsidó vándorolt be. Végül kiderült, hogy eme nagyszabású bevándorlás után, 1936-ban 15 000 zsidó állapítottak meg, mint ottlakót Biro Bidsanban. Egyszerű a dolog nyilván. Valóban mentek oda a zsidók szépszámmal, de vissza is utaztak régi lakhelyükre. Csak ennyien maradnak meg. Van ugyan a vidéknek még talaja, de azok nem zsidók. A zsidók nagy része Urjajából és Fehéroroszországból költözött be, de jöttek távoli országokból is. Így Argentínából 116-an, Lettországból 83, Litvániából 101, Franciaországból 88, Palesztinától 74, Németországból 65, Belgiumból 61 és Lengyelországból 130 személy. A városnak magának 12 000 lakosa van, nagyrészt zsidó. Van egy főterse, villanytelepe, téglagyára, 1928-ban 17 000 hektár föld volt birtelve, 1935-ben 38 000 hektár. Az állatállomány 7000 volt, most 13 000.

Érdekesnek tartjuk megemlíteni, hogy a Szovjetunióban 200 000 zsidó foglalkozik mezőgazdasággal, de számuk évek óta nem emelkedik. A zsidóság átrétegződésének kérdését a szovjet sem tudja megoldani. Általánosságban nem valami rózsás Biro Bidsan helyzete, mint zsidó települési hely. Dacára annak, hogy a szovjetkormány most vasutat épít oda, mint az Amur-vonal egyik elemezése. Kaganovits, aki a vasútyegyek népbiztosa, két ízben meglátogatta a területet, s szintén nem nyilatkozott nagy optimizmussal. Van technikum, színház, egy jidlis és egy orosz napilap, mezőgazdasági szakiskolája és kisrépült állomása. Most terveznek egy cipő és egy tricotage gyárat felállítani. A ciklikó szerint, úgy látszik, mintha a kormány se forszírozás, úgy mint eddig ezt a telepítést.

Tartjuk a vezetőhelyet

nemcsak munkáink elsőrangúságával, hanem áraink szoliditásával is.

VÉGH ruhafestőgyára

Felvételi helyek: **Paia Regina Mária 2. Bul. Reg. Ferdinand 61. Strada Crinului 5.**

Telefonok: 147 és 108.

HIREK

„Népünk” cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

Naptár 5697

Szerda: Tisri 14, szept. 30. קרב מכות
Csütörtök: Tisri 15, okt. 1. דמכות א
Péntek: Tisri 16, okt. 2. דמכות ב
Szombat: Tisri 17, okt. 3. שבת דהידים

Szombat kezdete: (okt. 3)
üzel bejárás 5.55
gyertyagyújtás 6.05
Isteniszelet kezdete 6.15.
Szombat befejezése 7.10.

Tisri 18—20, okt. 4—6. Chol Hamoéd.
Szerda: Tisri 21, okt. 7. הושענא רבה
Csütörtök: Tisri 22, okt. 8. שמני עצרת
Péntek: Tisri 23, okt. 9. שבת תורה
Szombat: Tisri 24, okt. 10. כריש נפש
Ros Chodes bencsolás.

Hell szidra: כראשית
Hell halóra: בה אשר די
Szombat kezdete: (okt. 10)
üzel bejárás 5.40
gyertyagyújtás 5.50
Isteniszelet kezdete 6.00
Szombat befejezése 7.00
Péntek és szombat: Ros Chodes Chesvan.

Szukosz A zsidó megújulás útja

Tikoszev zajs b'dajr achron, odám niuro j'halel J... Megiratik az utolsó nemzedékről és népről, amely teremtett: hogy dicserje az Örökkévalót. A szoltárosnak eme szavához a midrás a következő megjegyzést fűzi: ez az a generáció, amely a halál felé hallik: kihalóban van. És mégis! A Szent — dicserésék a neve — új megújulás felé fogja vezetni. De mi legyen a teendő? Vegyük észre az utolsó és magasztaljuk Őt...

Rejtélyesnek látszik ez a midrás, amikor az örök vándorlás, a sátrakban lakó zsidónak elhivatottságát emlegeti. A zsidóság fennmaradása: örök rejtély marad. Hiszen a legnagyobb csoda, hogy hűben ordas közt megmaradt az egyetlen bárdny és nem jaltak fel, nem tépék széjjel. Csak az Örök-kévaló van tisztában a rejtéllyel és ennek nyitja. Hogyan bírta el az a nép szilóban, dacolva az egész világgal, a tengeri szenvedést és végül a tengeri megpróbáltatást. Holott ha hitét elhagyja, akkor mindenről megszabadult volna és boldogulna. De nemhíába mondta Mózes mesterünk, hogy am köse ajref, vagyis, hogy keménynyakú nép ez, amikor hitellenségét korholla. És végül makacs konokaságból engedett, magára vette az isteni béklyókat, de azóta hűek maradtak minden kísértés és csábítás ellenére, sőt minden üldözés és elnyomás dacára...

De amit az üldözés nem birt megintani, amivel soha senki sem tudott a történelem folyamán megbirkózni, azt részben meglátta az emancipáció a zsidóság létszatszertini egyenjogusítása.

Jesurun elfajult a jólétben, alkalmazkodott és sokiban teljesen beolvasdani igyekezett a környezetbe. Ennek legjellemzőbb példája a német asszimiláció volt, amely Ciont és Jerusolaimot teljesen fölért az imakönyvekől és a sok ugyes házasság és kitérés folytán, a zsidóság gyors kihalását eredményezte volna Germániában. De a sors megállította a dakadencia útját. Erre vonatkozik a fenti midrás. Az utolsó nemzedék — mondja a midrás. Ez volt már az a nemzedék, amely kihalóban volt. Ez volt a halódó zsi-

dóság és nem haladó zsidóság. A ma ifjúsága már semmit sem akart tudni a zsidó ideológiáról. Miután azonban odám niuroh j'halel J... miután ez a nép arra teremtett, hogy dicserje az Urat, azért új megújulás, új szülletés utádra vezette őket: megpedig az eszrog és luda által, amellyel magasztalják az Örökkévalót...

Egyik szelimes magyarzó szerint, az ünnepi csokor dráb maln-je mutatja a megújulás útját. Mert a luda, az a hátgerinchez hasonlít, tehát gerincességre, büszke öntudatra kell tanítsa az újabb generációt. Az eszrog jellegzetes sajátosága, hogy seldám éoi, úpiríaj soum, vagyis a gyűlöles ize azonos jádóal. Tanulság ebből, hogy a gyermekeknek a szűk nyomdokain kell haladni, a régi hagyományok ösvényein, ha nem akarjuk, hogy a zsidóság elpusztuljon és valóban a dor achron, az utolsó nemzedék valóra váljék. E szukoll ünnepi csokor tehát tradícióhűsége, az ifjúságnak fokozottabb pallásos nevelésére int bennünket. Okuljunk a német zsidóság tragédiáján, ahol most eszmélnék arra, hogy öregségükre kell héberül tanuljanak. Most, amikor remegniük kell életük ért és jövőjükért. Tanítsassuk gyermekeinket a tradíció szellemére, s akkor eljön az idő, amikor mindenkül szívből fogja ünnepelni a sátrak ünnepeit, az Ur hegyén a béke örök sátrában...

Dr. Feldman Samuel főrabbi,

— Előfizetőinknek és olvasóinknak boldog ünnepeket kívánunk. »Népünk» szerkesztősége és kiadóhivatala.
— Leközlelebbi számunk a Szukoll ünnepre való tekintettel október 16-án, pénteken rendes időben jelenik meg.
— Zsidó nyelviskola Berlinben.

Berlin. A berlini zsidó hitközség az a zsidó kereskedelmi iskolával párhuzamosan nyelviskola létesít. Itt olyan fiatalokat képeznek ki, akik egyetemes tanfolyamon alaposan megakérik az angol és a spanyol nyelvet tanulni, hogy külföldön könnyebben tudjanak elhelyezkedni. Az iskola létesítését az utolsó három esztendő tapasztalatai tették szükségessé. Naponta folyik a tanítás, úgy az angol, mint a spanyol két két órában adják elő. Ezzel egyidejűleg megtanítják a halgatókat német, angol és spanyol gyorsírásra, valamint géprásra és a szóbanforgó kívándorlási országok földrajz és elnögráfiai ismereteire. Lányok számára a gyakorlati háztartásból nyuljanak kiképesít, ugyanancsak a kereskedelmi iskola keretén belül. Külön tanfolyamon képezik ki a tanítónőket, akik a zsidó népiszkolákban háztartási ismeretekre oktatják a lányokat.

— Siesta Szanatórium Budapest, I. Ráth György ucca 5. A főváros egyik legideálisabban fekvő gyógyintéze. Belső és ideggyógyászat, sebészet, szülészlet, nőgyógyászat, urológia, s/b. Röntgen, kémia és mikroszkopial laboratórium. Elektrokardiograph (szívvizsgálat). Kirogh léle alapanyagszere vizsgáló készülék. Enterocleaner (bélfürdő). Modern vizsgyógyintézet. Orvoslag vezetelt villanyemű konyha. Elsőrendű ellátás. — 9700 négyzetgöles park. — Olcsó árak!

— Edward király meglátogatta a bécsi Rotschildot. Wien. Miután Dr. Schuschning osztrák kancellári kihallgatáson fogadta bécsi tartózkodása alatt VIII Eduard angol király, báró Rotschild ezenföldi birtokára utazott, ahol a napot töltötte. Deulán megnézte a Semmeringet is. Tudraleveleg kezelés pégett Neumann Henrik dr. fúlspecialistát is több ízben meglátogatta. Neuman professzor kassai szirmazás, ott atyja hitközségi előnök volt. 1917-ben kezelte IV. Károly magyar királyt is, aki a kezelés végén magyar nemességét ajánlotta fel. Ekkor arra kérte a világhírű specialista a királyt, hogy adja a nemességet apjának, aki a közéletben élénk tevékenységet fejtett ki. Ekkor kapta a „héthársi” előnevet. Különb Neuman professzor kijelentette, hogy az angol király egy lovagias alkalmából szerelte fel birtokát, amelybe a legelső teljesen kigyógyult. A súlyosan beteg Titulescu is több ízben kezelte a világhírű zsidó tanár.

Amikor a fájdalmas panaszt öröm váltja fel

Deák István, Tufelu (u. p. Borosneu-Mare, jud. Treiscaune) lakos a következő levelet írja nekünk: „... Eppen olyan örömmel értesitem Önöket ma, mint amilyen panaszosan, fájdalomlól meglörtén írtam első levelem, amikor a világhírű amerikai „Gastro D.” megrendeltem. Hála Istennek és a Gastro D.-nek, ma már a harmadik üvegtől teljesen gyógyulnak érzem magam súlyos gyomorbetegségeim, amely hosszú évek óta valóssággal kísérte fetelemet. Most már teljesen egészségesnek érzem magam és igaz meleg szívből ajánlom a szenvedő embereknek a Gastro D.-t...”

Fenti levélhez minden komentár fölösleges. „Gastro D.” kapható az ország minden gyógyszerárában és drogériájában, vagy postán megrendelhető 150 lei utánvételt Császár E. gyógyszerárában, Bucuresti, Calea Victoriei No. 124.

Őszi divat szövet vásár Kertész női divatruházában, Piaja Regina Maria 1. Olcsó, szolid, szabott árak.

Szép asszonyok hű barátja a LYSOFORM! Ha várnáljon valódi LYSOFORM-ot, hogy megszabaduljon az örökös felelemlől, a rettegelt következményektől, hogy védekezzen a kellemetlen meglepetések ellen, akadályozza meg a fertőzést, a bakteriumok, a nem kívánatos csirák meglepedését. Nyugtassa meg magát rendszeres és idejében alkalmazott valódi LYSOFORM öblítésekkel. A biztos hatása és megbízható LYSOFORM csak zárt üvegben valódi, kímérve nem kapható.

— A németországi zsidóság új-évi üdvözlöete. Berlin. A németországi zsidóság központi birodalmi képviselete a következő új-évi üdvözlölet intézte a németországi zsidósághoz: „Az év fordulója alkalmából a németországi zsidóknak, férfiaknak és nőknek, öregeknek és fiataloknak szívből fakadó jókívánásainkat tolmácsoljuk. Új feladatokat hoz az új esztendő, új megpróbáltatások várnak ránk. Az idő komolysága építőmunkát követel tőlünk. Erre csak abban az esetben leszünk képesek, ha mindenki ismeri azt a helyet, amelyet kötelessége mutat meg számára és ha a felnövő generáció a munka útjára neveljük. Közölünk mindenki a maga hitközségében él enélkül, hogy magára volna hagyatva. Hitközségeink a mi zsidó közösségünkben egyesülnek és enélkül elválnak veszve. Ennek a közösséggel szemlénk a szolgálatában állunk, a közösségnek ezt az igényét akarjuk éppolni. Áldott legyen a munka, amely valamennyiünket összeköti”. Az új-évi üdvözlölet Beck főrabbi és Hirsch, a birodalmi képviselet ügyvezetője írta alá.

— Saját gyártmányu cipőt, garanciával legolcsóbban vehet SZIRMAY-nál, Oradea, Sas-palota.

— Emlékkünnep egy háboruban elesett francia rabbi sírjánál. Paris. Néhány nappal ezelőtt a Vogézekben gyászistentisztelet volt Bloch tábori rabbi sírjánál, aki a világháboru alatt halt hősi halált. Bloch ott abban a pillanatban tépte szét egy gránát, amikor egy katolikus haldokló katonának a keresztet nyujtotta, hogy azt megcsókolja, mivel katolikus lelkész nem volt éppen jelen. A francia kormány díszes emléket emelt a tragikusan elhunyt rabbinak. Az ünnepeket ez alkalommal az „Union Patriotique des Francais Israelites” rendezte, amelyen Dajardier hadügyminiszter is képviseltette magát Bocat alezredessel Résztvettek még St. Dié alprefektusa és a környékbeli frontharcosok szövetségének sok tagja.

— Aki jól akar étezni, keresse fel Bucurestiben, Str. Emigratului 8 szám alatt, a Tárgul Larus ról elszármazott Herskool's Samu orih. köser vendéglőjét.

278

Perzsaszőnyeg, gyapjúfonalakat bizalommal

Schulhof Emilné-től
vegyen

ORIENT
Szővőiskola Oradea
Str. Ep. Clorogariu 14.

Szakszertű szőnyegjavítás! Allandó tanfolyam!

Amerikai államférfiak a zsidó Palesztinán. — *New York.* Tudvalevőleg tiene egy amerikai szenátor *Cordell Hill* külügyi állami titkárnal tiltakozókat jelentettük be az angolok palesztinai mandátumával kapcsolatban, annak helytelen értelmezése miatt. Erről annak idején lapunk is megemlékezett. Most újabb huszonegy parlamenti tag jelentette be csatlakozását ehhez a proklamációhoz.

Tilos Lengyelországban a piacok áthelyezése. *Varsó.* Egy idő óta azt a szokást honosították meg Lengyelországban, hogy a rendes és a rendkívüli vásárokat a szokott helyek helyett, a városok és falvak területén kívüli területekre helyezték. Zsidó kereskedők körében ezek az áthelyezések nagy megdöbbenést keltettek, mert ezáltal a zsidó kereskedőknek országon belül is meg kellett volna lépniük az országba, ami azt jelentené, hogy ezeket az áthelyezéseket ne engedélyezték Szkladkowsky tábornok miniszterelnök és belügyminiszter inspekciós utat tett az országban, amely után rendelkezett a külföldi valamennyi városba, hogy az áthelyezéseket, amelyben megtiltja a piacok áthelyezését a szokott helyről. A rendelet szerint a piacok áthelyezése ártalmas a kereskedőkre, mert ott kell legyenek, ahol a város centruma van és ahol a kereskedők üzleti átlának.

3 kell a kisbabának:
hímőpor, krém, szappan

de az *Höfer* legyen!

A zsidó világkongresszus végrehajtóbizottságának első ülése. *Páris.* Szeptember 8-án tartotta Párisban a zsidó világkongresszus executívja első ülését, amelyen a következők vettek részt: *Julian W. Mack* bíró New York, aki tiszteletbeli díszelnök, *Louis Lipsky*, a nagytanács elnöke, *Dr. Nahum Goldman*, az intézőbizottság elnöke, ezenkívül az executive tagjai közül: *Georg Bernhard*, *Robert Bollack*, *M. Jahrlum*, *Léon Kubowitzky*, *J. Naiditsch*, *M. Nurok*, *M. L. Perlowitz*, *M. Henry de Tolédo*. Mint vendégek résztvettek: *J. Grünbaum*, *Dr. J. Hellman*, *Reiss* A. mérnök *Dr. Silberschein*. Alaposan megtárgyalták a végrehajtóbizottság további teendőit és régy reszort felállítását határozták el. A politikai osztály Genfben és Párisban ülésezik. Szervezi propaganda és gazdasági bizottság, továbbá az antiszemita-mus elleni harc bizottságai részletesen kidolgozott programjukat az executive következő ülésén hozzák tárgyalás alá.

Hosanna (6, segits) eredetileg az a kiáltás, mellyel Jeruzsálem népe lengelte a pálmát vagy miriszfágákat, fűszervesszőket Szukosz ünnepének különösen hegedik napján, amikor a „*talaw*” körmenet fűgallyeilt felszedték és oltárohoz vették. Az így felszedett fűgallye neve lett *hosanna*. Szukosz hegedik napjára pedig *Hosanna Rabbanak* neveztek el. Az ünnep maga népies karakterű volt s velejárta az e fért mondoti könyörgés is. Zakariás próféta (XIV. 17.) mondja, hogy aki a föld népeit közül nem megy fel Jeruzsálembe, hogy hódoljon a Seregek Ura előtt, azoknak földjén nem lesz eső. A nép Szukosz minden éjjelén elkísérte a papukat Silosh forrásához, honnan az itáláldozalhoz (*niszuch hamajim*) szükséges vizet merítették ünnepélyes szerterások között. Az utolsó nap volt az ünnep legkimagaslóbb része „*Óno Adonaj hasidh no!*” — volt a refrénje a gyülekezet énekelté zsol-tároknak és ebből alakult ki bizonyára a *Hosanna* szó, melyből a keresztény *Hozsánna* származott. Érdekes nyoma maradt a zsidó égházban is, mely husvét hetét „*Shabela de Oshana-nak*” nevezi.

Olaszországi hírek

Az új olasz grand-rabbi
Róma. Az elhunyt prof. Angelo Saccerdotti helyébe Alexandria eddigi főbíráját prof. *David Prato-t* hívták meg. Prato régebben Firenze főbírája volt és ő vezette le egyidőben az olaszországi Keren Kajemet akciót. Igen sok jogi problémákkal foglalkozó szakmunkát írt az ő kezdeményezésére létesített egyiptomban a „*Cafters Juifs*” kiadóvállalat. Az olasz zsidóság örömmel vette Prato meghívását a grand rabbi székbe és méltó utódot látják benne az elhunyt nagytekinéltyű Saccerdottinek.

A zsidó emigránsok kérdése
A „*Neue Zürcher Zeitung*” nemrégiben cikket közölt, amelyben azt írják, hogy a német-zsidó emigránsoknak nehézségek vannak Olaszországban és néhányat ki is utasítottak közülük. A milánói emigránsok hivatalos komitétát adott közre, amely szerint az olasz hatóságok épen olyan szívesek mint eddig voltak. Változás e téren nem észlelhető. A svájci lap is visszavonja első híradását és olyképpen helyesbít, hogy csak spanyolországi német menekültekkel szemben szigorították meg a letelepedési lehetőségeket. Ezek *Genuán* át jöttek az országba és nem kaptak tartozkodási engedélyt. Állítólag e szigorú bánásmódot az olaszországi német konzulok vezdeményezték, akik azt akarják, hogy a spanyol menekültek előbb Németországba menjenek, ahol a koncentrációs laborok borzalmával kell megismerkedjenek. Ezenkívül nagyon érződik annak hiánya, hogy Genuában nincsen még segélykomitét, amint az milánóban és Rómában sikeresen működik, amelyek a menekülteket tanácsokkal is ellátják.

100.000 főnyi falasa sorsa
Addis Abehából jelentik Rómába. Greziani tábornok, az új meghódított tartomány alkirálya hosszas kihallgatáson fogadta *Carlo Viterbo* ügyvédet, akit az olaszországi hitközségek szövetsége azzal küldött ki Abessziniába, hogy ott a zsidó hitközségeket megszervezze. Ezenkívül megbeszélte az alkirályal azokat az intézkedéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a 100.000 főnyi falasának sorsát, akik a Tana tó környékén laknak, feljavítsák.

Zsidó bevándorlás az Egyesült Államok területére. *New York.* Ez év első hat hónapjában 6803 zsidó vándorolt be az Egyesült Államok területére. A Hias bevándorlási iroda jelentése szerint 282 hajó hozta ezeket az országba, akik közül 5945 kvalifikált bevándorló és 2869 látogató volt. A múlt esztendő hasonló időszakában 2138 kiváltszerűt és 1819 nem bevándorló lépett az amerikai partokra.

Constanța-ban, a »Tel-Aviv«, legjobb hírnévként örvendő és szigorúan orth kóser vendéglő, *Sir. Traian 14* szám alatt, *Melamed Igrác* (Sibiu) irányítása mellett, megnyitott. Elsőrangú ardeali konyha. Olesó árak. Szükség esetén megfelelő lakás.

London, az amerikai republikánusok elnökjelöltje a faji kérdés ellen. *New York.* *Alf. M. London* kormányzó, akit a republikánusok állítanak ellenjelöltnek Roosevelt ellen, a legközelebbi elnökválasztáson, most először nyilatkozott a faji kérdések ellen. Kansas állambeli Wichitában beszédet tartott az amerikai légió előtt s ebben a beszédben a meghatározottabban ellátta a faji kérdés felvételét. Felszólította az egykori frontarcosokat, hogy vegyék fel a harcot az ilyen tulkapásokkal szemben. Kijelentette, hogy ma még nem volt ez fel komoly formákat és tragikus volna, ha azzal válna. London — ezzel az akarta dokumentálni, hogy nem antiszemita.

Cluji utja alkalmával okvetlenül keresse fel az Adler léte vegetáriánus éttermet, ahol reggelit, ebédet, vacsorát a legutányosabb árban kaphat, ugyszintén a legfrissebb cukrászterményeket. — Esetleg éjjeli szállást is. Cim Orth. Kóser Vegetáriánus étterem Cluj str. Regele Ferdinand 22. I. em.

Budapestre utazók figyelmébe!

Orth. kóser penzió Budapest központjában, Andrásy-ut 43. szám
Augusztus 2-án megnyitlik. Modern kényelemmel berendezett ragyogó fűszta szobák, folyóvízzel. Kívánatra diétás konyha. Bővebb felvilágosítással szolgál a tulajdonos:
Friedman Józsefné (Andrásy-ut 43)
Telefon: 12-80-67
vagy **Oradean öv. Strasser Ignácz**
Str. Nicolae Iorga 17 szám alatt.

Szomorú számok. Berlin. A frankfurti hitközség hivatalos lepra érdekes számokat közöl a hitközségben Julius folyamán végbenemelt változásokról. Eszerint 430 személy költözött el és 367 új tag kérte a hitközségbe való felvételét. Ezek közül 321-en kisebb-nemetszégi hejységeklől költöztek Frankfurtba. Az elávozók közül 150 külföldre, 146 ismeretlen helyre költöztek. Az emigránsok között szerepel 49 nőlen férfi, 44 magányos asszony és 37 család. Meghaltak 222-en, ezzel szemben n indössze 3 gyermek született. Hét házasságot kötöttek. Az elhunyt és megfélelt hónapjában 15 házasság jött létre. — A dresdau hitközségnek a hivatalos kimutatás szerint 19 ezer 590 tagja van. A folyó év második negyedében a kivándorlás elhalálozás és kilépés folytán 612-vel csökkent a tagok száma, míg a születések, beklöltözés és a hitközségbe való visszalépés 410-zel szaporította a tagok számát. A hitközség tehát 202 lélekkel csökkent. — A stettini hitközség tagjainak száma 1935 december 31-én 2153 személy volt. A folyó év első három hónapjában 96-an távoztak el és 25 új tag kérte felvételét. Elhaláloztak 10-en. Három hóna: alatt összesen 122 tagját veszítette el a hitközség, amelynek ez év Julius elsején már csak 2031 tagja volt.

Raktárunkon levő sirméletek minden elfogedható áron eladóak

Veiszlovits I.
Oradea
Bul. Regele Ferdinand No. 13, az udvarban

A jugoszláviai zsidóság is tiltakozik. *Beograd.* A palesztinai bevándorlás beállításának híre a jugoszláviai zsidóság körében is nagy nyugalanságot keltett. Az egész ország területén nagy demonstrációs gyűlések voltak, amelyeken tiltakozó iratokat szerkesztettek, amelyeket az angol követnek adtak át továbbítás végett. — Itt említtük meg, hogy nemrégiben a zsidó hitközség szövetsége főtitkárt választott, *Sime Spitzer* személyében, aki régi kioróbbalt cionista. Spitzer aelőnk a Keren Hajeszodnak és a legutóbbi kampány idején nagy eredményeket ért el, a kiküldöttekkel való együttes kampány során.

Házasságokat a legnagyobb titoktartással és a legbiztosabb eredménnyel közvevitt a széleskörű összeköttetésekkel rendelkező „*MIREA*” iroda Cluj, Regele Ferdinand 116. Telefon 142.

Az oxfordi egyetem héber tanszékének új előadója. *London.* Az új egyetemi tanévben *Herbert Danby* elotagolja a héber egyetemi tanszékét. Danbyval olyan tudós kerül a héber nyelv tanszékére, aki teljesen kiismeri magát a modern héber irodalomban és nagy mértékig a héber irodalom rövid történelméről. Dr. Danby volt a Times palesztinai tudósítója és komoly külpolitikai cikkeket írt a „*Palestine Post*”-ban. Dr. Danby, aki ott volt a jeruzsálemi héber egyetem születésénél, bizonyára fontos szerepet fog betölteni a két egyetem kapcsolatában. Az oxfordi Bodleiana könyvtár igen gazdag héber kéziratokban, amelyekkel most szakavatott kézzel fog tanulmányozni. Azonkívül praktikus felvilágosítja lesz az angol palesztinai politikánkat, hiszen tizenhét évi ott tartozkodás alatt, megismerkedett a kérdés egész komplexumával.

Deutsch Pál orth. kóser bodega
Baia-Mare, Kispiciorh.

Furcsaságok a kétmilliónyi new-yorki zsidóság életéből

Newyork zsidó jellege

Newyork igen sok városrészeben, különleg is felismerhető a zsidó jelleg. *Bronx* és *Brooklyn* városrészek nagyrészeben zsidó lakosság. *Manhattan*, a tulajdonképeni belváros egyes részei, így a szabónegyed, vagy a *Riverside Drive*-nél levő északnyugati városrész; zárt zsidóvárosok benyomását kellik. *Brooklynban*, a „*Decorators Day*”-n az amerikai háborúk hősi halottainak emlékkönnepé alkalománál magánházaikat, amerikai zászló mellett ott lobog, a kék fehér színű zsidó zászló is. A brooklyni községében is lengell a kék fehér zászló ezen a napon, ahol különben van egy ortodox zsidó templom is, faludiskola és van uszmedence és teniszpálya is; a zsidó lakosság számára.

A hősök napján a zsidó városrész kóser vendéglőjét is lefoglalta az „*American Legion*” című veterán frontarcos szövetség zsidó csoportja. Az asztaloknál ott ülnek a zsidó katonák családjaikkal együtt. Az asszonyok is egyenruha fészül, fejükön ferde sapka, sze nük pedig szigoruan tekint széjjel, — mintha most is harcolni akarnának, — pedig csak kávéval italták a béblyek.

Vannak zsidó szekták is New York néger negyedében a *Harlemben*. Hogy honnan származnak ezek a néger zsidók, arról többféle felgóság kering a közutakban. De nem is egészen zsidó az ő vallásuk, bár van közöttük számos egészen komolyan vallásos néger is, aki tudatában van zsidóságának. Különbben gyakran látni négereket Harlem utcáin amint Tórákkal és taliszsal vonulnak fel. Nincs nagyobb jelentőségük, csak hozzátartoznak New-York tarka zsidó életéhez. . .

Egy néger nő, aki kitüntetéssel végezte el a new-yorki Talmud-Tóra iskolát.

Hogy mennyire komoly elem is van közöttük, arra példa az a néger zsidó leány, aki most végezte el a Talmud Tóra iskolát. Az első néger nő, aki ezt megteszi! (De fehérbőrű sem igen akad ilyen! A szerk. megjegyzése).

Ennek a hölgynek *Vetallas Valentine* a neve, aki meghozta kifizetéssel vizsgázott. Rendkívül érdekes ennek a néger talmudtudós leányok életrőlirnete.

Száz évvel ezelőtt még a legvallásosabb család volt a leány familiesja Afrikában, a család tagjai azonban rabszolgasorsra jutottak és elvesztették kapcsolataikat a zsidósággal. Valentine negygya keresztényről lett el és a gyermekek mind keresztényként nevelkedtek. Eryk fia tizenövek éves korában Jamaica ment és itt ismét zsidó akart lenni, amint ahogy ősel is azok voltak. De a jamaikai néger zsidók nem akarták visszavenni a zsidóság körébe. *Chalm Valentine* azonban nyakas leány volt. Hogy célját elérje feleségül vett egy jamaikai néger zsidó leányt. Így aztán felvették a zsidók maguk közé. Három fia és két leánya született ebből a házasságból. Amikor egyik fia tizenhárom éves lett, nagy barácmivon ünnepséget rendezett. Ezen az ünnepségen letartóztatták vallás gyálzásért, mert Valentine mindég fellütnöen dicseré a zsidó vallást, a többi vallások rovására. Akadt egy néger hamistenn is, aki az vallott, hogy Valentine pénzt ajánlott neki, ha zsidó lesz. Három évi börtönrre ítélték . Amikor kiszabadult egy évre rá meghalt. Halála előtt megához hívatta gyermekeit és megeskette őket, hogy soha nem hagyják el zsidó hitüket. 1918 ban ismét visszatertek New Yorkba és Harlemba telepedtek le. Fivére a hugát Talmud Tóra iskolába íratta. Közben meggazdagodott és egy zingegogát is épílt magának. Ez a leány végezte most el a Talmud iskolát. Méghozzá kilütnetéssel. Az egész new-yorki zsidóság ünnepelte sikerét. A hírek szerint tanárnó lesz abban a Talmud-Tóra iskolában, amelyet most kilütnetéssel végezt el.

Ilyet is csak a new-yorki furcsa zsidó élet termelhet ki.

Hogyan néz ki a new-yorki reformtemplom?

Természetesen mindenféle vallás-árvnyalatnak vannak hívei a kétmilliónyi new-yorki zsidóság körében. Az ortodoxiának is meg van minden árnyalata, a varsói eredetű „*slib*”-ok és „*schtil*”-ok mellett találhatók kulturorodox imaház is, de természetesen a legszélsőségsébb asszilmiláns is megtalálja a maga templomát.

A legnagyobb reform zsinagóga, az Emanuel templom, ahol például a sevot ünnepeit csak egy napig tartják és akkor törlik ez ifjuság „*konfirmációja*” is. A templom belsejé rendkívül impozáns, valóságos katedrális, ahol orgona zug és keresztény templomokhoz hasonlít.

A „*konfirmációs*” menet élén leányok haladnak. „*Menyaszonji*” ruhába vannak öltözve, ahogy az már ilyen konfirmációnál szokásos. Körülbelül tizenhat éves a legtöbb. Harmindhárom leány és tizenövek fiú velt részt az ünnepségen, amelyről ezuttal írunk. Nyomatott meghívókat küldtek széjjel, amelyen a konfirmáló neve és elvégzendő funkciójuk is rajta van. Egyrésztant lépnek a szószékre és elmondják a reformimádköny egy-egy szakaszát angol nyelven. A leányok és fiúk vegyesen lépnek fel a szószékre. Héberül csak a „*borchu*”-t recitálja az előimádkozó és a „*semá*” egy mondatát. A tóra-olvasást egy fiú végzi. Tíz mondatot elmond héberül, azután szakaszonként egy-egy fiú, vagy leány lefordítja az elmondottakat angolra. A Tóra „*felolvasása*” után az ifjak felváltva beszédeket tartanak, egészen rövidet és angolul. Azután következik az ünnepélyes fogadalom, majd a „*konfirmációs himnusz*” végül a rabbi „*áldást oszt*”.

Igy történik egy „*konfirmáció*” New York legnagyobb reformzsinagógájában. Hozzálatozik az amerikai zsidó furcsaságokhoz. . .

Egy csodálatos sirkő, a new-yorki katolikus temetőben.

A new-yorki katolikus temetőben egy zsidó írással díszített sirkő áll. Hogyan került ez a keresztény temetőbe? Ki fekszik alatta? Ime a rövid története: 1881 ben meghalt egy Jean Smith nevű ember. Azelőtt Aron Kleinmannnak hívták. Amikor kikeresztelkedett felvette a Smith nevet. Felesége keresztény asszony volt, aki férje halála után azonnal keresztet tételelt sírjára. Néhány hétre rá azonban amikor felolvasták végrendeletét, megdöbbenve látták, hogy a sírkőben zsidó írással ragasztódik. Perrel akarták megvádmadni a végrendeletet, de az amerikai jog és közvélemény a halott utolsó akaratát szentnek tekintti. A katolikus papáság sem akart héber írást a temetőbe, de végül mégis megengedték.

Az asszony ügyvédje levelet írt Krakkóba, ahonnan Kleinman elszármazott, hogy régebbi élete felől informálójék. Így tudták meg, hogy 1870-ben jött New Yorkba, amikor is belépett egy kis egyletbe. Nemsokára levél jött a krakkói rabbiltól, amelyben érdeklődik Kleinman iránt. Akkor derült csak ki, hogy Kleinman, akiről már régen nem hallottak az egylet tagjai, egy kolostorban kikeresztelkedett és egy ír leánnyal megesküdtött. Azután megint nem hallottak róla sokáig semmit, míg végrendelete révén újra beszélni kezdtek róla. A bírósági tárgyalás, amelyet a sirkő ügyben tartottak, rendkívül érdekes volt. Hat katolikus pap és hat rabbi tanácskozott zsűriszerűen az ügy felett, a nagy nyilvánosság előtt. A döntés pedig a következő volt:

A héber sirkővel el lehet helyezni, de sem zsidónak, sem kereszténynek nem szabad látogatni. A kőre a zsidók legnagyobb megdöbbenésére a következők vették rá, a végrendelet értelmében: „*Egy egyszerű istenfélő ember nyugszik itt, rabbi Aron Kleinman.*”

Ma is látható ez a sirkő az egyik new-yorki keresztény temetőben. Furcsa „*amerikai*” zsidó lett Kleinmanból. Kikeresztelkedett, és azután a „*rabbi*” szót vésette sírkővére.

fejfájás ellen
Beretrás, narztilla!

Ma sem tudja senki a Kleinman titkát. Magával vitte a sírba. . .

50.000 dollár egy cirkumcizióért
Ez is tipikus amerikai történet. A Mount Morris Spital főorvosa ellen, akit Herman Retchmannak neveznek és a kórházi möhé Chaim Bukanz ellen kártérítést pert indítottak egy kisfiú ellen, akik a következők edték elő keresetükben: A főorvos tévedésből elrendelte, hogy gyermekük, aki a kórházban született, a zsidó rítus szerint felvélessék Ábrahám frigyébe. A tévedés jóhiszeműségét a tanuk legiói igazolták. De mindhiába. A szülők azzal motíválják keresetüket, hogy ez a véletlen „*baleset*” igen hátrálthatja gyermekük jövőjét. „*Csekély*” 50.000 dollár kártérítést követelnek. A per még folyamatban van és az amerikai zsidó közvélemény nagy érdeklődéssel tekint a következők elé. . .

Egy egyetemi hallgató, aki hiába tanult héberül. . .

Ez is Amerika! A héber nyelv, az amerikai főiskolákon a klasszikus nyelvek közé van felvéve. Számos nem zsidó hallgató választja tanulmányait tárgyul a héber nyelvet, de mégis feltűnést keltett, amikor egy ír származású Mekormik nevű egyetemi hallgató iratkozott be a héber nyelv szakra. Szorgalmasan tanult egy szemeszteren át, azután hírelten félbehagyta a héber tanulást és görög szakos lett. Egy szemfáles újságról megdudta az esetet és meginterjúvolta Mekormistól. A következőket tudta meg:

Mekormik szülínek jömenetelű fűszerüzletük van New York egyik zsidó negyedében. Gyakran előfordult, hogy a kereskedő nem értette meg, hogy a környékbeli zsidó asszonyok mit kérnek. Így só helyett cukrot adott, kávé helyett pedig heringet. Azért a fiú, hogy szüleinek segítségére legyen — héberül kezdett tanulni. Amikor már elvégezte az első héber írást a temetőbe, de végül mégis megengedték.

Igy áll tehát az ügy — csodálkozott Mekormik — hát Hitler nyelvét kell megtanulnom, ha megakarom érteni magam a zsidó vöröket? Nem tanulok többé héberül! S azonnal hátra fordított a héber tanuláshoz és ártért a görög klasszikus nyelv tanulására.

Csak az a furcsa, hogyha egy mai görögrel találkozik majd a new-yorki Babelben, az sem fogja megérteni a „*klasszikus*” görögöt! . . .

Ilyen világot élünk. Így néz ki Amerika 1936 ban. . .

Bármilyen mennyiségben magas árték veszek aranyat, ezüstöt, brilliántot. **HERBST, Ora** Ékszeráruház Bulv. Rege Ferdinand 5. Minden elfogadható árték valódi bírridikkül ezeltött 250, most 100 lei, ezeltött 500, most 220 lei, ezeltött 800, most 300 lei, ezeltött 1000, most 400 lei.

279

Hétről-hétre

Brünn. A párisi „Revue Musicale” pályázatot hirdetett a legjobb kamarazene kompozícióra, amelyk főhangszerre alkalmasak. Az első díjat Teodor Schaefer brünni, a másodikat Selmar Mayrovitz Rómában élő zsidó komponisták nyerték.

Essen. Fajgyalázás címen ellélt a bíróság egy 23 éves vádlottat nyolc hónapi fegyházra. A német-vertű nőt 30 márká büntetésre ítélték.

Haifa. Október 2-án indult el az első narancs-transport Anglia felé. 70.000 láda az első küldemény. Ezéven 14 nappal előbb kezdődik a szállítás, mint más évben. Haifából most indítottak 900 láda citromot és grapefrutot. Az arab exportőrök elhatározták, hogy a szárhelyeztetre való tekintettel, szállításaikat Port Saidon át fogják lebonyolítani. Hogy szabotázstól mentesüljenek, az exportőrök elhatározták, hogy minden egyes láda után bizonyos összeget fizetnek le az arab komiténak. — 1933 óta erősen növekedett Palesztina motorizálása. Két év alatt két és félszer akkora lett a motoros járművek száma, mint volt 1933-ban. 1935 év végén több mint tízezer jármű volt forgalomban az országban. Ez év első négy hónapjában az autók behozatala erősen csökkent, összesen 238 jármű érkezett, míg egy évvel ezelőtt, hasonló időszakban 752 autó és motorkerékpár érkezett az országba.

Bagdad. Az iraki kormány Joseph Alkabit bagdadi zsidó ügyvédet bízta meg, hogy a Népszövetség alapkormányok újabb megszervezésénél kormányát képviselje.

Jeruzsálem. A Waad Leumi nyilatkozata szerint a Siralom Falát, annak baloldali sarkában egy fajtót, most vas-ajtóval helyesítették, amelyen arab felirat áll. A „Waad Leumi” ez ellen protestált a jeruzsálemi disztrikt-kommandóval. A kormányzósg arra kérte a zsidó hatóságot, hogy ne fozszirozza jelenleg az ügyet, nehogy az arab sajtó izgatására használja el ezt a körülményt.

Varsó. Tizennégy kommunistát, akiket a palesztinai rendrség elfogott, büntetésük kitöltése után kitoloncolt az országból és a lengyel határig kísérték őket, ahol átadták őket a lengyel határrendőrségnek. Ezzel kapcsolatban közlik a lengyel lapok, hogy *Meir Holzman, Rubin Zuckerman* és *Josef Gutheimer* nevű munkásvezeteket a Kartusz-Bereza-i koncentrációs-táborba szállították. — Avarsói zsidó szabadgondolkodó társaságot a kormány feloszlatta.

— **Kohn Jicchak: A judaizmus lényege.** Az ardeali nemzeti alapon álló vallásos zsidó ifjuság lelkes díharcosa, Kohn Jicchak újra komoly munkával állott a nyilvánosság elé. A napokban hagyta el a sajtót „A judaizmus lényege” című tanulmánya, amely rendkívül széles és alapos kutatások eredménye. A szerző munkájában felvázolja a judaista szellem, költészet, filozófia, államtudomány és hagyomány történelmi megjelenését és fejlődését napjainkig, hogy végül elérkezzen a „Tórádallam” megoldásáig, mely napjaink vallásos-nemzeti zsidóságának világi és politikai célkitűzése. Fejtései minden bizonnyal megmarad az objektív tényfeltárás meszején és csak amikor már megmutatta a valóság arcait, fűzi hozzá színdarab alopazolati konkluzióját. Kohn Jicchak „A judaizmus lényege” című munkájából hasznos és hasznosító munkát végezt. Töbör és világos stílusa lexikálisan nagy anyagot gyűjtött össze, melyet hasznosan forgathat a judaizmus lényegét alaposan ismerő kíváncsi olvasó. Épen ezért könyve minden bizonnyal hamarosan utat talál az ardeali zsidó olvasókörzéhez, melynek kétségtelen nyeresége Kohn Jicchak legújabb kötele.

— **Halálozás.** Satumareről jelentik. Az elmúlt héten, rövid szenvedés után, 57 éves korában elhunyt Freund Chám textil nagy kereskedő felesége. A jólékony asszony már hosszabb ideje szenvedett cukorbetegségen és az ebből eredő szövődmények okozta idősebbi halálát. Temetése örösi részvét mellett ment végbe és azon a város egész zsidó társadalma valamint a zsidó jólékonyegyesület képviselői vettek részt. Az elhunyt nagyszonyt jólékonyasága miatt állalános isztélet övezte. Elhunyt a kiterjedt családot borított gyászba.

— **Reumások,** közeledik az esős évszak, amely visszahozza fejédmelket, ismét panaszkodni fognak derék-, váll- és térdlájás miatt. Miért lürik ezt? Még ma rendelje meg gyógyszerésznél vagy a droguériában egy üvegecske URODONAL-t és szedjen belőle esztéknél, egy pohár vízben egy kanálnyi. Ez a csekély kis intézkedés sok kellemetlen pillanattól fogja megkímélni. Ha URODONAL-t szed, úgy testének és lelkének egészségi állapotát erősíti meg.

— **Pop Valér dr. ipari és kereskedelemügyi miniszter fajvédelmi rendszert akar meghonosítani a külkereskedelemben.** Bucuresst. Pop Valér dr., a kormány átszervezésekor az igazságügyi miniszteri tisztelet felcserélte az ipari és kereskedelemügyi tárcával. Az ország zsidósága aggodással nézte, hogy most ebben a miniszteriumban fognak olyan szempontok homlokterébe tolni, amelyek a fajvédelem érdekelve állnak összefüggésben. Dr. Pop Valér egy nyilatkozatában most kifejtette, hogy az importőrök helyzetét szigorú vizsgálat tárgyává fogja tenni, mert sok kártörtént az „idegen”. Most rendelet jelent meg amelyből tisztán kitűnik, hogy Pop Valér minisztert valóban fajvédelmi szempontok irányítják; A rendelet különben így szól: — „Az újabb behozatalt és kivótán felül behozatalt engedélyeket csak akkor fogjuk tanulmányozni és tárgyzá tenni, ha előzetesen személyes jóváhagyásukat megadtuk azokról. Az előzetes hozzájárulás megkérése alkalmazható a külkereskedelmi szabályozó intézet be fogja mutatni a kérvényező cég tulajdonosának nevé, részvénylétárságával az igazgatótanács tagjainak nevével. Jelen határozat szeptember 22-én lép életbe, Pop Valér”. A romániai kereskedelmi és ipari érdekeltségek joggal tekintenek aggodalommal a közeljövő elé.

— **Visarion érsek látogatása Strojinej-ben, Roshasonoh másodnapján.** Cernáuj. Szeptember 17-én Roshasonoh másodnapján Visarion érsek meglátogatta Strojinej bucovinai városkát. Az érsek údvözlésére és fogadtatására megjelentek nemzetségi és vallási többség nélelül a lakosság képviselői, a katonai és polgári hatóságok is. Természetesen a legnagyobb ünnepélyességgel fogadták az érseket. A zsidó delegációt Dr. Backon ügyvéd vezette, a rabbi kezében pedig egy Tórátekeres volt. Dr. Backon a zsidóság nevében tartott údvözlő beszédet, amelyre Visarion érsek válaszolt. Ebben a válaszban kiemelte, hogy meanyire értékel a zsidóság hódolatát, akik ünnepi istentiszteletük idején jöttek el őt údvözlőni. A zsidóság áldására pedig azt válaszolja, hogy bárcsak igaz béke uralkodnék már a világ népei között.

— **Az angol zsidóság harca az antiszemitizmus ellen.** London. Vasárnap nagy gyűlés volt a londoni Hyde parkban, amelyet a Board of Deputies komitája rendezett a szabad ég alatt. A gyűlés kezdetén az angol zsidóság elleni támadások elleni védekezésről beszéltek. A tribünön az angol lobogó és két fehér zászló lengett, amelynek közepén a Dávid pajzsja volt látható. Több mint 5000 ember vett részt, közöttük igen sok nem zsidó is, akik nagy érdeklődéssel hallgatták P. Horowitz, Turner Samuel és Captain Gerald S. Soman szavait. Mostantól kezdve minden vasárnap lesznek ilyen gyűlések a Hyde parkban, mindaddig, amíg az angol zsidóság elleni támadások meg nem szűnnek. A szónokok felszólították a tömeget, hogy mindenki kérdezzen amit akar, de ay első alkalommal senkitem jelenkezett.

— **Oroszországban ünnepélyes hangulatban teltek el a nagyünnep.** Moszkva. Az ateista szövetség ebben az évben is kiadta a szokásos ateista brosürjét, de még kevesebb eredménnyel, mint az előző években. A templomok zsúfolásig megteltek és még a fiatalok köréből is számosan látogatták az imaházakat, amely a korábbi években nem történt meg. Az Emess című lap élesen szembefordult a brosürrel és az egész ateista propagandával. Állalánosságban megállapítható, hogy a vallásellenes tendencia enyhült a szovjetben és a zsidó körök nyugodtabban tudnak lenni vallási a kívánalmaknak.

Az erdélyi zsidóság legkedveltebb találkozóhelye Bucuresstben
KATZ ort. restauran
Bucuresst, str. Carol 32. I. emelet

Zsidó humor

HUZUGSÁG.

Salamont a népszerű tréfacsínaitól, Szimchát Tórákor, mikor javában folyik a bor és jókedv, megkérlik, mondjon párszóban egy kolozsai hazugságot.

Salamon így felel: Sovüaszkor, mikor sátorban a szedemél állunk, megjelentek nálunk a purim játékosok és sajjfóral a kezükben, előlötták a chanuka-gyertyákat...

NINCS MITŐL FÉLNI.

Egy amerikai „boy” nagyon sokáig tanult héber tanítójánál, de sehoggy sem tudott a héber betűkkel megbirkózni. Mikor a melamed látta, hogy fáradozása hiábavaló, elkezdte tanítani a kadisra, hadd tudja legalább ezt az egy leét.

Az anyja hallja, hogy a gyermek a kadist tanulja és szörnyen megijedve ront be: — Rabbi, az Isten szerelmére, mi jutott eszébe, hogy ami gyermekünket kadistra tanítja? Hiszen én és a férjem még egész fiatalok vagyunk és remélhetőleg még sokáig sokáig fogunk élni?

— Ne féljen, asszonyom — felelt a melamed. Önök még száz évig élhetnek, még akkor sem fogja tudni a drága boy a kadist.

FÉL ÖRÖM.

A zinkovici zsidó bíró, aki arról volt nevezetes, hogy nem vett meg ha megvesztegeték, negyven éves korában megszikeült. Erre Zinkoviczban elhangzott a kérdés:

— Hogyan lehet az, hogy a negy „elcigadó” megszikeült? Hiszen írta vagyon: „A vesztegetés megoskítja a bírcsek szeméit”. Tehát akkor meg kellett volna vakulnia nem szikeült?

— Ez onnan van, — felelték a zinkoviczaiak, — mert zinkoviczaiak mindig csak tgrétek a bírónak a pénzt, úgyhogy csak a fülének volt öröme benne, de ad-i nem adtak semmit. A bíró szeméi tehát sohasem látják a pénzt és így büntelenek lévén, nem is bünhődhetnek. Ellenben bünhődtek a fülei...

CSALÓDÁS.

Két munkanélküli vándorlegény érkezik egy kis faluba.

Tarácskozni, hol lehetne valami harapnivalót kapni. A sok szegényes falusi viskó között felütnik nekik Weisznak, a felu zsidó fűszeresnek a szép háza.

— Te, ide bemegyünk, — mondja az egyik.
— De ez zsidó, ez biztosan csak zsidóknak ad.

— Na, majd, én azt mondom, hogy zsidók vagyunk, — határozta el az egyik vándor. Bemennek, a ház ura a belső szobában egy alacsony széken ül és imádkozik. A két legény ennt kér, megkérdeztőlük, milyen vallásuai?

— Én zsidó vagyok, — mondja az egyik.
— Én keresztény vagyok, — vallja be a másik.

— Na jó, — felell rövid gondolkodás után Weisz — te, aki keresztény vagy, menj ki a konyhába, ott kapsz egy jó ebédet, te, aki zsidó vagy, ülj ide mellém imádkozni, mert ma fischebeov van.

MILY SZÉPEK A TE SÁTRAI D JÁKÓB.

Ehhez a Midrás hozzáfűzi, hogy Bileám látta Izrael törzsenek sátrait úgy elhelyezve, hogy ajtalaik nem nyíltak egymással szemközt és elől volt úgy elragadtatva. Magyarán az olvasott ugyancsak a Hamagidban:

A legtöbb ember, ha adakozni kell, előbb megkérli, mit adott a szomszédom? Aztán kalkulál, hogy ebben az arányban, mit adjon ő, vagy tromfolja-e le a szomszédot nagyobb eredménnyel. Tehát nem saját tehetősége és nódja szerint ad, hanem folyton bepislant a szomszéd sátor ajtajába. Az egyiptomból kikerült sivatag-nemzedéknél az nem így volt. Mikor a Szentély építésére gyűjtöttek, mindenki adott nyitott kézzel, jó szívvel. Ezt dicézi az Irás Jákob sátrairól, hogy „nem nyíltak egymással szemközt” — és nem nézték mindig a másét...

